6e JAARGANG No. 1 - JANUARI 1958

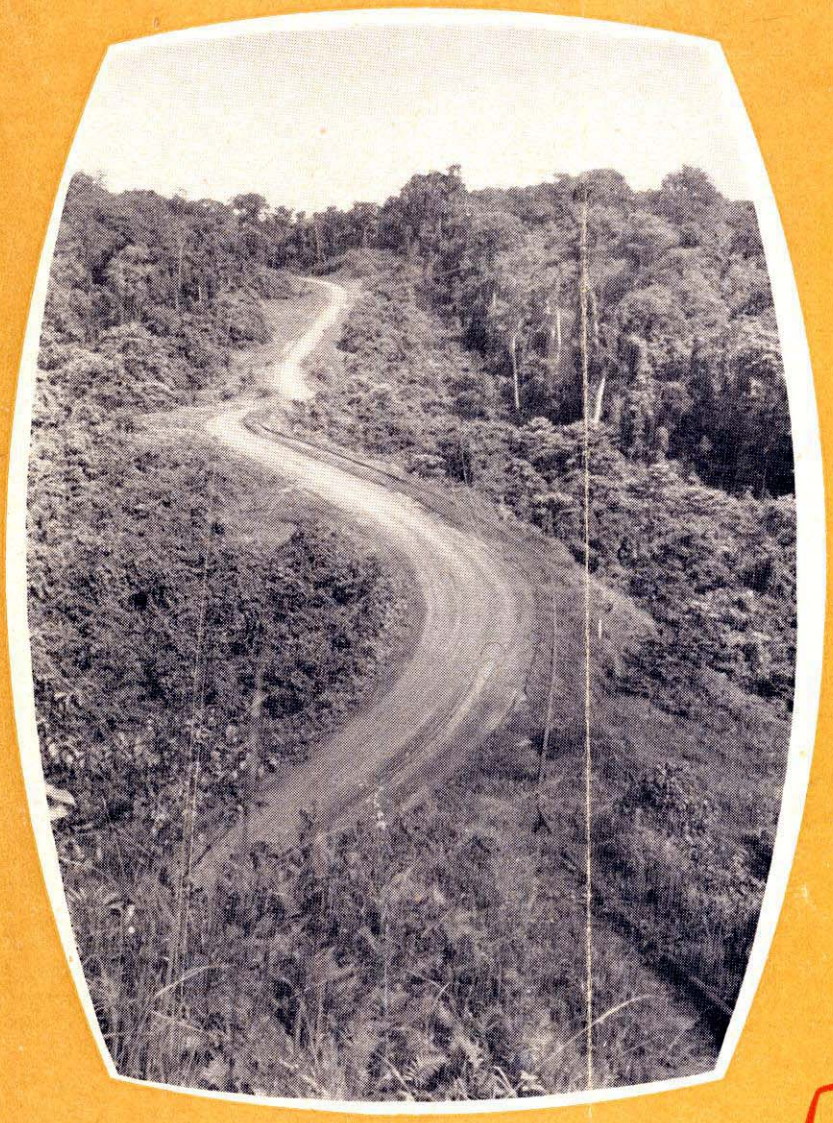

HOOGERE MIDDELBARE SCHOOL
VOOR TROPISCHE LANDBOUW
DEVENTER

NEDERLANDS NIEUW-GUINEA

UITGAVE VAN DE STICHTING „HET NATIONAAL NIEUW-GUINEE COMITÉ"

© R. Marnette

NEDERLANDS NIEUW-GUINEA

Tweemaandelijks orgaan van de Stichting „HET NATIONAAL NIEUW-GUINEE COMITE"

Administratie en redactie:
Bezuidenhoutseweg 17 - 's-Gravenhage
Telefoon: 858517
Postgiro: 550550
Bankiers: Escomptobank N.V.

Voorzitter: F. H. van de Wetering
Secretaris: G. C. Schrader
Penningmeester: H. H. van Delden
Administrateur: L. P. A. Franken

INHOUD:

Met de Archbold-expeditie naar Centraal Nieuw-Guinea 2
Manokwari, industriëel centrum van Nieuw-Guinea 8
Een kruis in Papoea-stijl 10
Het Internationaal Geofysisch jaar . . . 12
Luchtvaart en Exploratie in Ned. Nieuw-Guinea 14
De eenden van Nieuw-Guinea III 18
Boekbespreking 21
Het Lepra-ziekenhuis 23
Wat ons in Nieuw-Guinea bezig houdt . . 24
Stichtingsmededelingen 26
Statuten van de Stichting Het Nationaal Nieuw-Guinea Comité (gewijzigde statuten) 27

Op het omslag:

Weg van Steenkool naar Temboeni

No. 1 - 6e JAARGANG - JANUARI 1958

De Stichting Het Nationaal Nieuw-Guinea Comité stelt zich ten doel: bij het Nederlandse volk belangstelling te wekken voor Nieuw-Guinea en zijn bewoners; de aandacht te vestigen op de grote mogelijkheden, welke een samengaan van Nederland en Nieuw-Guinea tot wederzijds voordeel kan opleveren.
Daarnaast wenst de Stichting er toe bij te dragen, dat de bewoners van Nieuw-Guinea zich verzekerd weten van het medeleven van het Nederlandse volk in hun noden en behoeften.

Door de Stichting te steunen met een jaarlijkse contributie van tenminste *f* 5,—, wordt men tevens abonnee op het tijdschrift.
Afzonderlijke of extra abonnementen: *f* 5,— per kalenderjaar.
U kunt de administratie werk en kosten besparen door Uw contributie of abonnementsgeld *tijdig* over te maken, hetzij door storting op girorekening No. 550550 ten name van de Stichting, hetzij op andere wijze.
In Nederlands-Nieuw-Guinea wonenden kunnen de contributie of het abonnementsgeld voldoen aan onze vertegenwoordiger, de heer P. Paul, administrateur van het Ziekenhuis te Hollandia-Binnen.

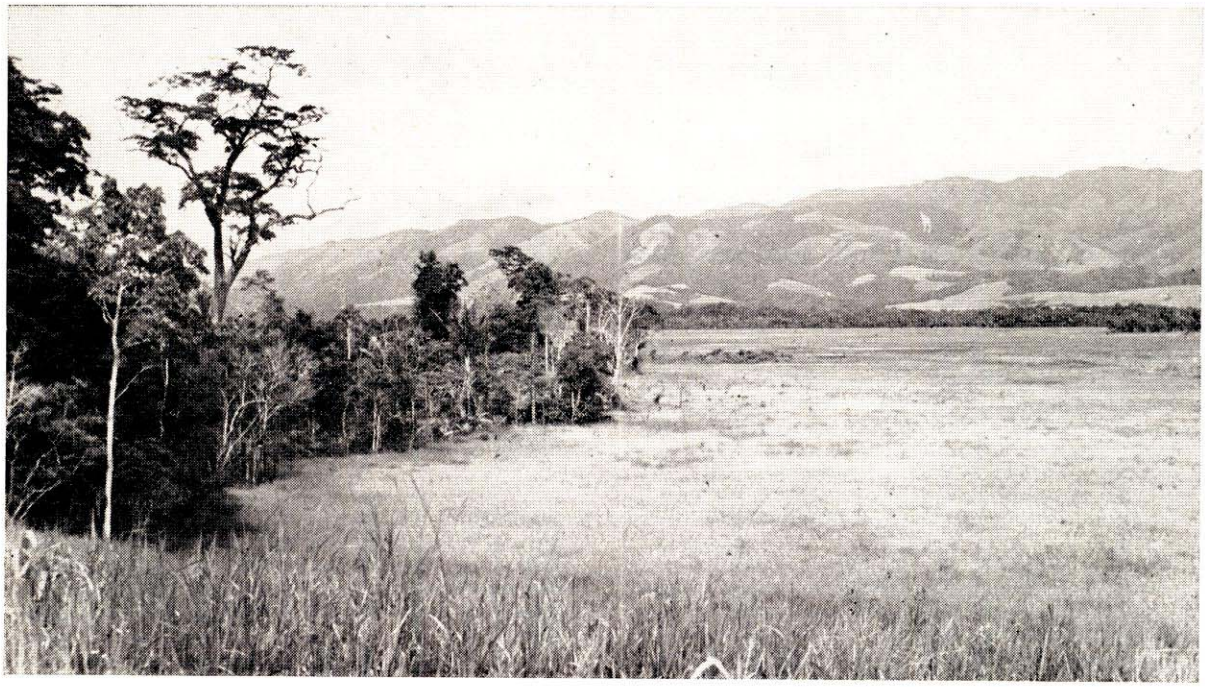

Zó gaan we 1958 in

Onze stichting heeft een belangrijk jaar achter de rug. Het aantal Nederlanders, dat zich bij ons aansloot en abonnee op ons tijdschrift werd, nam belangrijk toe. In vele plaatsen werden voorlichtingsavonden gegeven, die over het algemeen druk werden bezocht. De schooldienst mocht een groot aantal lessen verzorgen, waarbij de belangstelling der jeugd voor Nieuw-Guinea verrassend was. Onze museumzaal (Bezuidenhoutseweg 17) trok meerdere bezoekers, waarvan de meesten niet verwacht hadden een zo uitgebreide collectie Nieuw-Guinea voorwerpen te zullen aantreffen. Verrassend is het antwoord gegeven op onze oproep om vijftigduizend gulden voor de bouw van een ziekenhuis in de leprozerie te Sorong. Vooral na mijn jongste bezoek aan Nieuw-Guinea stroomden de giften van alle kanten binnen. Toch konden wij niet verwachten vóór 31 december 1957 het volle bedrag binnen te krijgen. Maar het onverwachte is toch gekomen. Simawi verraste ons enige dagen geleden met een bijdrage van tienduizend gulden, zodat het benodigde bedrag ruimschoots binnen is.

Zo gaan wij met volle moed 1958 in.

Wij rekenen daarbij op de lezers van dit voorwoord. Helpt leden winnen, we kunnen nog vele duizenden abonnees op ons tijdschrift gebruiken. U kunt prijzen voor de aanbrengst van nieuwe lezers verdienen. Help ons middelen te verzamelen om ons sociale werk op Nieuw-Guinea voort te zetten.

Honderd procent der giften gaat naar Nieuw-Guinea!!!

Want dit is een werkelijk onderontwikkeld gebied.

v. d. W.

Met de Archbold-expeditie naar Centraal Nieuw-Guinea

DE SPRONG NAAR DE WILHELMINATOP

Het is mijn bedoeling om U door de beschrijving van een expeditie, binnen te leiden in de nog vrijwel onbekende wereld van Centraal Nieuw-Guinea. Als voormalig Indisch officier is het mij een genoegen, daarbij Uw aandacht te kunnen vestigen op het aandeel, dat het K N I L heeft gehad in de exploratie van de onbekende gebieden van het enige nog overgebleven deel van ons voormalig Nederlands-Oost-Indië.

In dit verband zal ik een exposé geven van de Archbold Expeditie, die kort voor de laatste wereldoorlog in Nederlands-Nieuw-Guinea werkzaam was. Deze expeditie vormt het sluitstuk van de exploratie activiteit van het leger op Nieuw-Guinea, welke in 1907 werd ingezet met de Militaire Exploratie, het grootste werk op dit gebied, dat ooit ter wereld werd uitgevoerd.

Het is inmiddels al weer bijna twintig jaar geleden, dat de Archbold Expeditie in Nederlands-Nieuw-Guinea werkzaam was. Desondanks zijn de resultaten en ervaringen ervan — in het bijzonder op exploratiegebied — nog steeds actueel te noemen. Er is sindsdien nooit meer een zo modern uitgeruste expeditie in Nieuw-Guinea werkzaam geweest, terwijl de verschillende gebieden, die geëxploreerd werden, later niet meer dan wel slechts zeer spaarzaam werden bezocht.

Deze onderneming, officieel genaamd de Nederlands Indische-Amerikaanse Expeditie naar Nieuw Guinea, vond plaats in de jaren 1938 en 1939. De opzet was niet Nieuw-Guinea te exploreren en evenmin ging het om goud of olie, wat men van Amerikanen wellicht zou denken, maar men wenste onderzoekingen te doen naar de flora en fauna van een ongerept tropengebied liggende tussen zeeniveau en de sneeuwgrens.

Nederlands-Nieuw-Guinea was daarvoor het aangewezen gebied, aangezien alle voorwaarden voor de gewenste onderzoekingen aanwezig waren: een zone van eeuwige sneeuw; geen vulkanen en een geringe bevolkingsdichtheid, waardoor de oorspronkelijke planten- en dierengordels weinig of niet waren gestoord.

Het rustige Hollandia werd uitgangspunt

Als basis van de expeditie werd Hollandia gekozen. Het Hollandia van vóór de oorlog was een slaperige nederzetting, bestaande uit een paar Europese woningen, een twintigtal houten huisjes, twee Chinese toko'tjes, een politiekazerne en een hospitaaltje, tezamen genesteld in een klein verloren valleitje ergens aan de Humboldt-Baai. Een groot aantal fundamenten van inmiddels gesloopte woningen vormde het bewijs, dat Hollandia eens een betere tijd had gekend: de tijd van de paradijsvogeljacht in de twintiger jaren, waarover oudere inwoners nog wisten te vertellen. Toen werd er veel geld verdiend en iedere avond werd er gedronken, gegokt en gevochten door de jagers en de handelaren. Maar dit

Boven het Archboldmeer

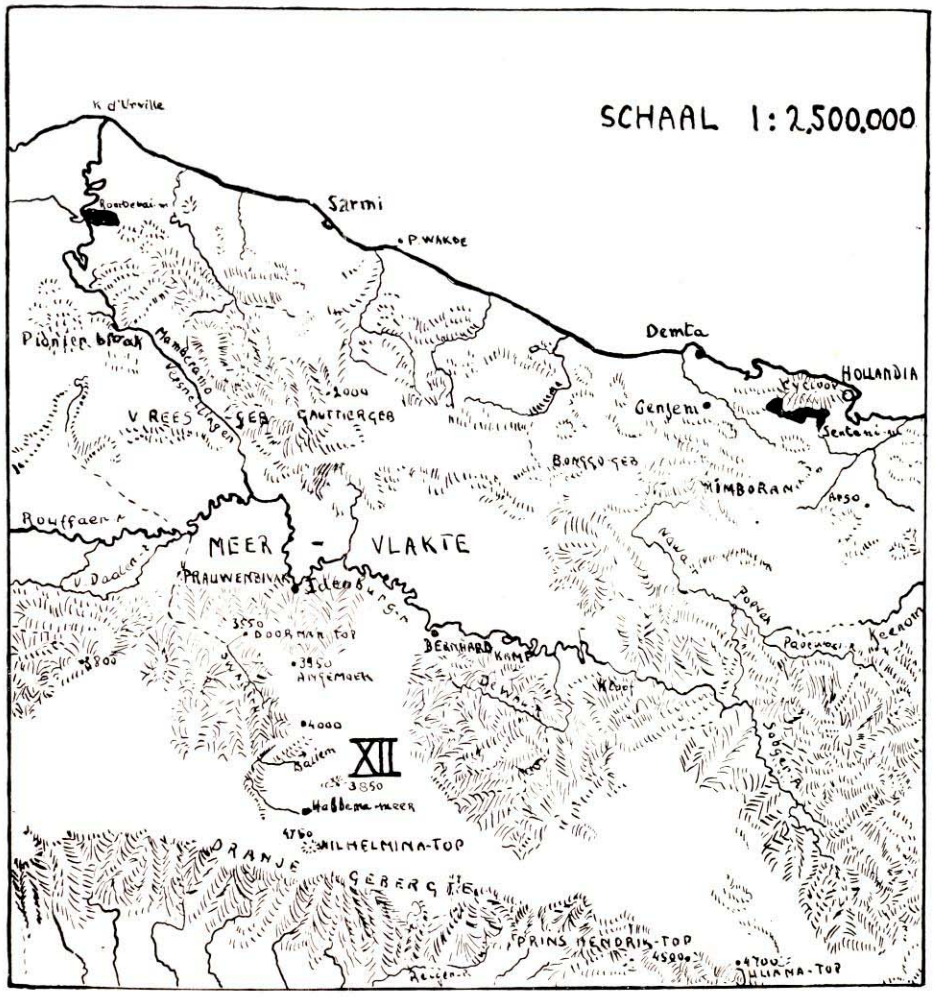

Het operatieterrein volgens de kaart van 1937

alles was lang voorbij en Hollandia was rustig ingedommeld; een sluimer, die nog maar ééns per maand werd verstoord door de komst van een K P M-stomer.

In Hollandia dus werd de expeditie geformeerd. Deze bestond uit een Amerikaanse en een Nederlandse wetenschappelijke staf, een dekkingsdetachement van drie KNIL brigades, tezamen ongeveer 60 militairen sterk, een aantal Dajaks als roeiers, dragers en verzamelaars en tenslotte een vijftigtal militaire dwangarbeiders voor transport- en bivakdiensten. De laatste categorie - onze onvolprezen strapans of beren — hebben ondanks hun onvrijwillige deelname aan de expeditie, door hun harde werken veel bijgedragen tot het welslagen ervan.

De leider, de jonge millionair Archbold, kwam uit Amerika overvliegen met een tweemotorige Consolidated vliegboot, een vliegtuigtype dat later bekend werd onder de naam Catalina. Dit vliegtuig, dat men de naam „Guba" (Stormwind) had gegeven, bleek voor expeditiewerk op Nieuw-Guinea uiterst geschikt te zijn. Het had bij niet al te grote belasting aan een wateroppervlak van 1000 meter lengte en een diepte van 2 meter genoeg om op te stijgen en het kon gemakkelijk 3 ton lading vervoeren.

Het terrein, waarin de expeditie haar werkzaamheden verrichtte, ligt ongeveer in het midden van het rompdeel van Nederlands-Nieuw-Guinea. Het verst verwijderde doel was de met sneeuw bedekte, ruim 4700 meter hoge Wilhelmina Top. Deze is op een afstand van ongeveer 300 kilometer ten Z.W. van Hollandia in het midden van het machtige centrale bergland gelegen.

Halverwege Hollandia en de Wilhelminatop ligt de Meervlakte, een uitgestrekte, zwaar beboste laagvlakte op een hoogte van 50 meter boven zeeniveau. Deze vlakte loopt Oost—West over ongeveer de helft van de totale breedte van de romp van Nieuw-Guinea. Grote rivieren stromen door deze vlakte; in het Oostelijk deel de Idenburg en in het Westen de Rouffaer. Deze rivieren verenigen zich in het midden van de Meervlakte tot de Mamberamo, die dan verder in Noordelijke richting naar zee stroomt.

Tussen de Idenburg en de Noordkust ligt evenwijdig aan de kust een gebergte met toppen tot een hoogte van 2000 meter. De Mamberamo breekt zich met verschillende stroomversnellingen door dit gebergte heen. Door deze versnellingen is het onmogelijk om langs de Mamberamo de Meervlakten te bereiken met vaartuigen groter dan een prauw of een sloep.

Daar Archbold betrekkelijk weinig belangstelling voor het kustgebergte had, werd dit slechts vluchtig bewerkt. Zijn interesse ging uit naar het vrijwel onbekende gebied tussen de Idenburg en de Wilhelminatop.

De Idenburg was tijdens de Militaire Exploratie in 1914 opgenomen, zodat de Meervlakte, althans in grote lijnen, bekend gebied was. De grote expeditie onder Overeem en later onder Kremer had in de jaren 1920/1921 aan de Idenburg haar Prauwenbivak gehad. Daarna was er nooit meer een Europeaan op de Idenburg geweest, zodat het niet bepaald een druk bezocht gebied kan worden genoemd.

In het bergterrein tussen de Idenburg en de Wilhelminatop was een smalle strook verkend door de

expeditie van Overeem-Kremer. Deze expeditie was er na een langdurige en moeizame tocht in geslaagd, om van het Prauwenbivak op de Casuarisheuvel aan de Idenburg over de Doormantop af te dalen in de Swartvallei en had van daaruit voor de eerste maar ook voor de enige maal van het Noorden uit de Wilhelminatop beklommen.

Opzet was gebaseerd op gegevens van vorige expeditie

In eerste opzet was het plan van Archbold volledig gebaseerd op de terreingegevens, welke deze expeditie had verzameld. De Meervlakte en het aangrenzende gebergte zouden worden bewerkt vanuit een basis in de omgeving van het voormalige Prauwenbivak terwijl de werkzaamheden in het hooggebergte zouden worden uitgevoerd vanuit een basis aan het Habbema-meer, dat op 3200 meter is gelegen. Het tussengelegen terrein zou moeten worden afgezocht vanuit kampen, langs de door de Kapitein van Arkel in 1921 verkende route. Deze kampen zouden door middel van droppings van het nodige worden voorzien.

Dit was echter een voorlopig plan. Luchtverkenningen zouden moeten uitwijzen of er nog andere en betere mogelijkheden zouden zijn om het terrein tussen de Idenburg en de Wilhelminatop te bewerken.

We maakten een zestal verkenningsvluchten, waarbij de werkwijze als volgt was. De piloot vloog vanaf een bekend punt een bepaalde koers en alle deelnemers noteerden wanneer en in welke kompasrichting ze markante punten zagen, zoals bijvoorbeeld bergtoppen, aardverschuivingen, rivieren, dorpen enz. Na afloop van de vlucht werden deze notities verzameld en gecombineerd met de reeds beschikbare gegevens.

Men zou denken, dat men bij zo'n verkenningsvlucht het terrein als een kaart onder zich ziet doorschuiven. Dit is beslist niet het geval! Het gebergte in Nieuw-Guinea is zo weinig markant, dat men bij de eerste vluchten niet het minste inzicht krijgt. Pas na meerdere vluchten, als men in staat is de nodige punten te herkennen, kan men zich een indruk vormen van de configuratie van het terrein.

Bestaande schetskaarten waren niet betrouwbaar

De toentertijd bestaande schetskaarten van Nieuw-Guinea bezorgden ons de nodige moeilijkheden, daar men niet op de juistheid daarvan aan kon. Tijdens de Militaire Exploratie waren bijvoorbeeld verschillende bergruggen van grote afstand gepeild en aan de hand van deze peiling op kaart gebracht. Nu bleek ons al spoedig, dat de ligging en de loop van enige bergruggen in werkelijkheid geheel afweek van de situatie, welke de kaart aangaf. De ligging van de Angemoek, de bijna 4000 meter hoge top van een bergrug gelegen vlak Noord van de Meervlakte, bijvoorbeeld, kostte ons veel hoofdbrekens. Uiteindelijk ondekten wij, dat de bergrug met de Angemoek als hoogste top, tweemaal op de kaart voorkwam en wel eenmaal volgens de peilingen verricht door de Militaire Exploratie en nog eens volgens de nauwkeurige peilingen van de expeditie van 1920/1921. Bij een recent bezoek aan de Topografische Dienst in Delft bleek mij, dat de Angemoek ook op de huidige kaarten nog altijd in duplo staat aangegeven. Een volgende expeditie naar dit gebied zou dus eventueel weer voor dezelfde puzzle komen te staan.

Men moet zich dan ook beslist niet te veel voorstellen van de huidige stand van de kaartering van Nieuw-Guinea. Van verschillende delen bestaan inderdaad zeer nauwkeurige kaarten, — in hoofdzaak opgenomen door de luchtkaarteringsdienst van de Nederlands-Nieuw-Guinea Petroleum Maatschappij — maar van andere gebieden heeft men nog slechts de schetskaarten, die dateren uit de tijd van de Militaire Exploratie; om maar niet te spreken van de witte plekken, welke nog steeds op de kaart voorkomen.

Ook de Idenburg rivier bezorgde ons in dit opzicht moeilijkheden. Deze jonge rivier is in de Meervlakte erg onrustig, ze neemt zo nu en dan een andere loop of splitst zich. Het kostte ons een hele tijd om de rivierloop, zoals die door de Militaire Exploratie was opgenomen en in kaart gebracht, doch als zodanig niet meer bestond, terug te vinden.

Toen onze piloot de Idenburg vanuit de lucht had

De Idenburgrivier in de regentijd

De Guba in de start van het Habbemameer

gezien, voelde hij er niets voor om deze rivier als permanente landingsplaats te gebruiken. De Idenburg is meer dan 500 meter breed, is flink diep en heeft een stroomsnelheid van vier tot acht kilometer per uur. Deze rivier is in de regentijd bezaaid met afdrijvende boomstammen, hetgeen voor vliegtuigen een onoverkomelijk bezwaar is. Een botsing met zo'n stam kan zelfs een vliegtuig dat stilligt, niet verdragen, laat staan bij de start of bij een landing.

Goede landingsplaatsen zijn van veel belang

Aangezien de expeditie voor de aan- en afvoer afhankelijk was van de Guba, waren goede landingsplaatsen van primair belang. Zonder landingsmogelijkheid konden voorraden nog wel uit de lucht worden gedropt maar was er geen mogelijkheid om af te voeren.

Wij gingen dus op zoek naar een veiliger landingsplaats. De moeilijkheid was, dat de gehele Meervlakte in de regentijd een meter of vijftien onder water komt te staan, doordat de Mamberamo de geweldige hoeveelheid water, die door de rivieren uit de bergen wordt aangevoerd, niet snel genoeg naar zee kan afvoeren. De landingsplaats moest dus dicht bij de voet van het gebergte liggen, om het basisbivak op permanent droge grond te kunnen bouwen.

Gelukkig vonden wij ongeveer 60 kilometer Oostelijk van het Prauwenbivak een zeer goede plaats, nl. een dode rivierarm dicht bij een uitloper van het gebergte. Hier had men geen last van afdrijvende boomstammen en hoge grond was niet ver weg. Deze plaats, die Bernhardkamp werd genoemd, omdat deze basis op de verjaardag van de Prins werd betrokken, is waarschijnlijk de enige geschikte basis voor watervliegtuigen in de gehele Oostelijke Meervlakte.

Door een voor mij onverklaarbare reden werd door de Topografische Dienst te Batavia het Bernhardkamp abusievelijk op de schetskaart ingetekend aan een niet meer bestaande lus van de Idenburg. Het gevolg hiervan was, dat de toenmalige Commissaris van Politie van Eechoud, die een jaar of wat later de door Archbold achtergelaten voorraden uit dit kamp wilde ophalen, de nodige moeite had om het kamp te vinden, ondanks het feit, dat wij langs de Idenburg een mooie wegwijzer hadden geplaatst. Deze fout is inmiddels gelukkig van de kaart verdwenen, door de luchtkaartering van de Meervlakte, die tijdens de oorlog werd uitgevoerd.

Wie zich interesseert voor de verdere geschiedenis van het Bernhardkamp kan ik verwijzen naar de boeken van van Eechoud: „Vergeten Aarde" en „Met Kapmes en Kompas".

Een goede basis aan de Idenburg was dus gevonden, maar aangezien het Prauwenbivak niet als basis in de Meervlakte zou worden gebruikt, moest nu een andere route over land naar het Habbemameer worden verkend. Deze route moest dwars door de witte vlek nr XII van de toenmalige kaart van Nieuw-Guinea lopen.

Bij een der nu volgende verkenningsvluchten deden wij een belangrijke ontdekking. Wanneer men over Nieuw-Guinea vliegt ziet men onder zich een donkergroen dek van boomkruinen, slechts hier en daar onderbroken door een rivier, een bewoond gebied of een aardverschuiving. Alleen hoog in het gebergte ziet men rotsen en kale terreindelen.

Van de Wilhelminatop in de richting van het Bernhardkamp vliegend viel ons een vlakke, lichtgroene ondergrond op. Een boomloze vlakte? Het vliegtuig verminderde hoogte om beter te kunnen waarnemen. Inderdaad, onder ons lag, midden in het centrale gebergte, een hoogvlakte. „Net de hoogvlakte van Bandoeng" was mijn eerste gedachte.

In cultuur gebrachte vlakte

Deze vlakte was geheel ontbost, alleen langs de riviertjes groeiden nog wat bomen, maar overigens zagen wij alleen bouwland, dorpjes en grasvlakten. Wij vlogen tenslotte op een hoogte van een meter of vijftig. Grote stukken bouwland, regelmatig doorsneden door goten, schoven onder ons voorbij. Een enorm werk was verricht bij het in cultuur brengen van deze vlakte. Leuke dorpjes, van wel 40 à 50 huisjes, lagen verspreid over het gehele gebied. We zagen de bewoners wegvluchten als kleine, donkere figuurtjes, ook varkens renden verschrikt in het rond.

Ik had tevoren al een en ander gezien van Nieuw-Guinea en er veel over gelezen, maar het bestaan

• ELECTRONENBUIZEN EN HALFGELEIDERS • GLOEILAMPEN FLUORESCENTIELAMPEN, NATRIUMLAMPEN EN KWIKLAMPEN • GELIJKRICHTERS •

• VERSTERKERS, MICROFOONS EN LUIDSPREKERS • BIOSCOOPINSTALLATIES • MAGNETISCHE BANDSCHRIJVERS • LASELECTRODEN EN -APPARATEN • RADIO-ACTIEVE ISOTOPEN

• RADIO- EN TELEVISIE-ONTVANGERS • WETENSCHAPPELIJKE APPARATEN • ELECTRISCHE DROOGSCHEERAPPARATEN • VITAMINEPREPARATEN VOOR MENS EN DIER • GRAMMOFOONS

Op naar de toekomst....

Eens misschien....

komt voor deze jongen de dag dat hij kapitein is op een koopvaardijschip. Hij zal een sterke schakel vormen in de keten, die de mensen over heel de wereld samenbindt: de koopvaardijvloot.
In het grijze verleden werden zijn collega's in hun navigatie geleid door zon en sterren alleen. Maar hij zal als goede gidsen hebben de nieuwste, modernste technische hulpmiddelen van Philips: de meest perfecte radio en versterkerssystemen, en die wonderbare, in alle omstandigheden betrouwbare bondgenoot: Philips haven-radarapparatuur..... En ook kan hij een volmaakte gastheer zijn voor de passagiers, dank zij een Philips bioscoopinstallatie.

PHILIPS

Voor behouden vaart levert Philips talrijke volmaakte technische hulpmiddelen. Zo zullen misschien op zekere dag het schip van deze jongen, zijn bemanning en zijn lading voor een ramp gespaard blijven, dank zij deze prachtige uitvindingen.

PHILIPS

DRAAGT BIJ TOT EEN BETERE TOEKOMST

• RADAR • AUTOMATISCHE EN LIJNTELEFONIE-APPARATUUR • RÖNTGEN- EN MEDISCHE APPARATEN • MEETAPPARATEN • INSEKTICIDEN •

Alleenvertegenwoordiging voor Nederlands Nieuw Guinea: Nieuw Guinea Import en Export Mij. N.V.
Hollandia - Sorong - Merauke - Biak - Manokwari - Seroei - Fak-Fak

Hoogwater in de Meervlakte

van zo'n geheel bewoonde hoogvlakte in het centrale bergland verraste mij toch volkomen. Zo'n ontdekking is wel een heel bijzondere sensatie.

Zelfs de Amerikanen, die al heel wat vluchten over het Australische deel van Nieuw-Guinea hadden gemaakt, waren onder de indruk. „The Grand Valley" noemden ze deze vlakte. Overigens waren ze niet erg geïnteresseerd in exploratiewerk; ze dachten meer aan de specimen, die ze zouden verzamelen.

Later bleek de rivier, die door deze vlakte stroomde, de Baliem te zijn, die reeds in 1921 door van Arkel was ontdekt, zodat deze hoogvlakte nu de Baliemvallei wordt genoemd.

Van direct belang voor ons was, dat de Baliem in het Oostelijke deel van de vlakte door een rotsdrempel werd opgestuwd tot een flinke brede rivier, die bovenstrooms van deze drempel over een afstand van meer dan een kilometer een vrijwel recht verloop had. Onze piloot achtte het uitvoerbaar om op dat riviergedeelte te starten. Wij hadden dus een nieuwe mogelijkheid gevonden om per vliegtuig personeel en materieel uit het bergland af te voeren.

Een volgende meevaller was, dat wij tussen de Baliemvallei en de Meervlakte een meertje ontdekten. Het was geen groot meer, zo geschat maar ongeveer 800 bij 1000 meter. „Can be done", zei de piloot Rogers. Nog een landingsmogelijkheid dus en wel waar wij deze goed konden gebruiken, halverwege de Baliemvallei en de Meervlakte. Dit meertje heet nu het Archboldmeer.

Westelijk van het Habbema-meer zagen wij een vrijwel aaneengesloten strook van bewoonde valleien en kale bergen in de richting van de Carstensztoppen. Jammer genoeg hadden de Amerikanen geen interesse voor de exploratie van dat gebied. Vele jaren later zouden controleur Meyer Ranneft en daarna pater Kammerer erin slagen om vanuit de Wisselmeren door dat gebied de Baliemvallei te naderen.

Het Habbemameer bleek een geschikte landingsplaats

Tenslotte moesten de verschillende landingsplaatsen op hun bruikbaarheid worden getest. Er was b.v. nog nooit een watervliegtuig gestart op een hoogte van 3200 meter, de hoogte van het Habbema-meer. Volgens de berekening was het uitvoerbaar. Het meer was ruim vier kilometer lang en de omgeving bood gunstige uitvliegmogelijkheden. Toch nam Archbold de nodige voorzorgen. Het motto van de Amerikanen was: „Neem nooit risico, maar wat mogelijk is, dat kan ook!" Eerst werd laag over het meer gevlogen en zo snel mogelijk opgetrokken. Het stijgvermogen van de Guba bleek voldoende te zijn. Toen werd besloten om het maar te proberen. De landing op het meer leverde geen moeilijkheden op.

Op de oever van het meer werd een radiostation ingericht en de nodige voorraden gedeponeerd. Verder werd het vliegtuig zoveel mogelijk leeggehaald om het lichter te maken. Toen de start. Gelukkig was er wind en golfslag. Zwaar dreunden de machtige 1000 PK Pratt en Whitney motoren tussen de bergen, toen de Guba tegen de wind in de aanloop nam. Even een intense spanning! Wat moest er gebeuren wanneer het vliegtuig eens niet los zou komen? Maar daar was de Guba al in de lucht, een startlengte van één kilometer bleek voor het geheel lege vliegtuig voldoende om op te stijgen. Toch bleef het starten van het Habbemameer bezwaarlijk door de ijle lucht. De piloot achtte het niet verantwoord om met meer dan een ton lading op te stijgen. Wanneer het toestel beladen was, werd eerst in een cirkel rondgetaxied om met zo veel mogelijk snelheid de eigenlijke startrun te kunnen beginnen.

Ingenieus was de manier waarop de Amerikanen bepaalden of bijvoorbeeld het Habbemameer dieper was dan twee meter — de diepte, welke de Guba nodig had om veilig te kunnen dalen en starten —, zonder eerst op dat meer te moeten landen. Met een vaart van 200 kilometer over een wateroppervlakte vliegend is het natuurlijk uitgesloten om een peilstok te gebruiken. Op bepaalde afstanden werd dan een flinke kei uitgeworpen met een kurk aan een touw van twee meter. Waren de kurken niet meer te zien dan was het water dus dieper dan twee meter. Handige lui waren die Amerikanen.

De landroute werd nu vastgesteld, n.l.: van het Bernhardkamp naar het Archboldmeer en dan verder door de Baliemvallei naar het Habbemameer. De Amerikanen hadden luchtfoto's gemaakt, die wij zouden kunnen gebruiken bij de verdere verkenning te voet.

J. E. M. VAN ARCKEN.

MANOKWARI

Industriëel centrum van Nieuw-Guinea

Manokwari

Wat men in de meeste delen van Nieuw-Guinea slechts kan ervaren wanneer men er door plaatselijke autoriteiten op wordt gewezen, komt in Manokwari als het ware op u af: de uiterlijke tekenen van een reële opbouw. Het gonst van bedrijvigheid in dit sterk vooruit gegane plaatsje aan de Doré-baai in de nek van de Vogelkop. U wordt om half zeven al gewekt door de geluiden van de scheepswerf en de houtzagerij, vrachtauto's rijden af en aan, werklieden zijn hun dagtaak begonnen en de bezoeker kan maar tot één conclusie komen: hier wordt gewerkt aan de industriële opbouw van een sterk onderontwikkeld land.

Lang niet alle opbouwwerkzaamheden zijn zo spectaculair als die in Manokwari. Met uitzondering van de Dienst Volksgezondheidszorg, wier resultaten duidelijk waarneembaar zijn in de statistieken, is het voor de meeste werkers slechts weggelegd tastbare resultaten te verwachten na vele, soms tientallen jaren. Het onderwijs, de landbouw, de wegenaanleg en de volkshuisvesting, om er maar een paar te noemen, zijn stuk voor stuk zaken die men niet kan dwingen, maar de industriële opbouw in Manokwari maakt op al dat werk op de long-run een gunstige uitzondering. Er staat een scheepswerf en de contouren van een houtzagerij en schaverij zijn duidelijk zichtbaar. Zonder enige twijfel maakt Manokwari van alle steden op Nieuw-Guinea de beste indruk en men zou zich met reden de vraag kunnen stellen of dit centrum van industrie niet beter ook tot hoofdstad aangewezen had kunnen worden. Manokwari ligt zeker centraler dan Hollandia terwijl de bezoeker van Manokwari, eerder dan de bezoeker van Hollandia, de indruk krijgt dat het met die opbouw van Nieuw-Guinea, ondanks alle moeilijkheden welke lang niet allemaal bevredigend kunnen worden opgelost, toch nog wel meevalt.

Initiatief van het gouvernement

Het valt niet te ontkennen dat het gouvernement bij al haar pogingen om het land en volk van Nieuw-Guinea tot ontwikkeling te brengen, totaal alleen staat. De politieke verwikkelingen rond dit nederlandse bezit, gevoegd bij het te geringe vertrouwen dat velen nog steeds menen te moeten stellen in het bestuur, verhinderen ook maar de geringste particuliere assistentie. Er waren en er zijn nog steeds geen lieden te vinden die bereid zijn zich financieel in de opbouw van Nieuw-Guinea te interesseren. Alle initiatieven en uitvoeringsplannen dienen dus geheel door het gouvernement van Nieuw-Guinea te worden genomen en gerealiseerd. Naast het nadeel van het ontbreken van particulier initiatief staat het onmiskenbare voordeel dat het gouvernement, eenmaal voor deze taak alleen staandie zich kan beraden op die mogelijkheden welke de industrieële ontwikkeling van land en volk het meest ten goede komen. Vooral ten aanzien van de houtzagerij en schaverij komt dit naar voren. Nog steeds is dit bedrijf bezig met een onderzoek naar de beste houtsoorten welke op Nieuw-Guinea te vinden zijn waarvan, na nauwkeurige analyse, weer de best verkoopbare in exploitatie zullen worden genomen. Nu hier de financiën althans in de eerste instantie niet de eerste viool spelen, kan rustiger worden uitgezien naar de beste wegen welke leiden naar een bevredigende ontwikkeling. Ook het niet direct gericht zijn op het maken van winst heeft in een onderontwikkeld land een onmiskenbaar voordeel. Men kan de mogelijkheden tegenover elkaar afwegen en slechts die wegen kiezen welke voor het volk en het land het beste zijn. Daarbij zal ook een gouvernementsonderneming

De sleephelling in Manokwari met een landingsvaartuig van de Marine „op de wagens"

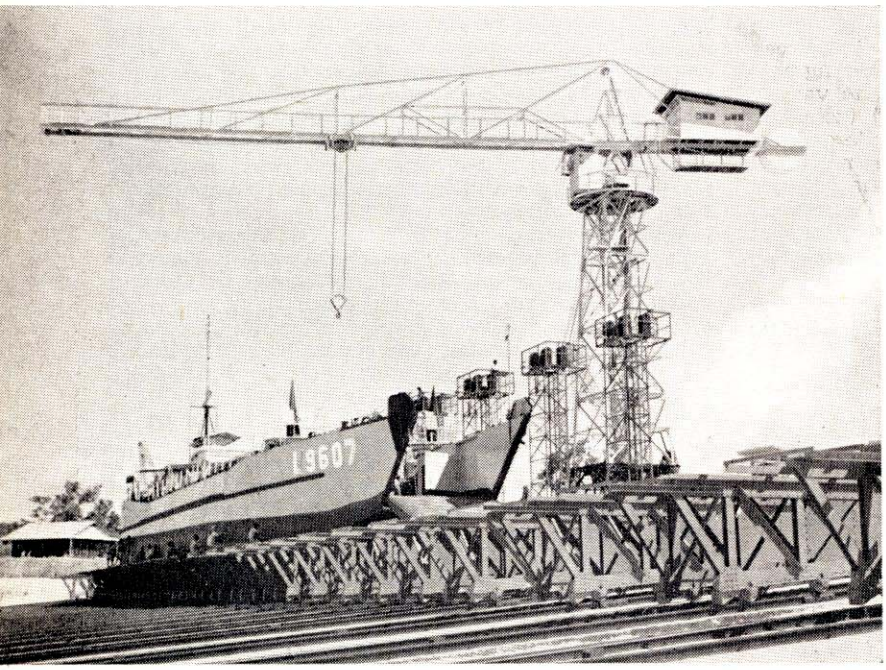

Manokwari:
Sleephelling te Sanggen
Grondverzet voor de haven

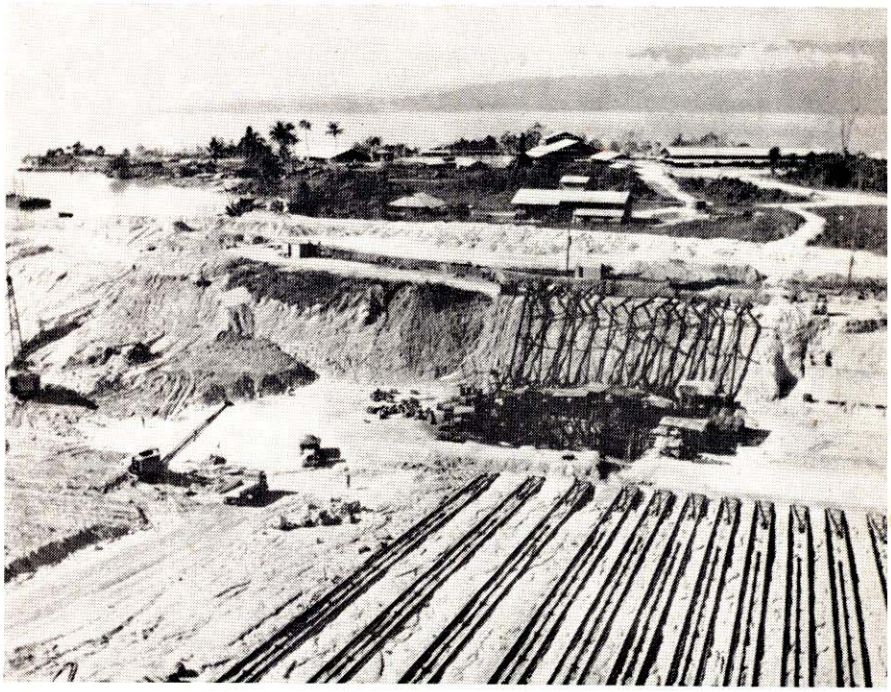

het zakelijke niet al te zeer uit het oog mogen verliezen wil het nog eenmaal de mogelijkheid hebben het gevestigde bedrijf aan particulieren over te doen, hetgeen toch in de bedoeling. ligt. Het is immers nooit het plan van het gouvernement geweest deze bedrijven op te richten en ook later in exploitatie te houden. Men streeft er alleen naar een begin te maken met de industriële opbouw van dit land om, zodra de zaken eenmaal aan het rollen zijn gebracht, deze ondernemingen aan particulieren over te doen.
Hoe lang dit zal duren is een vraag die afhankelijk is van de tijd waarin de politieke toestand van Nieuw-Guinea zich zal stabiliseren. Niettemin verdient het toch wel aanbeveling om deze gouvernementsprojecten (de scheepswerf en houtzagerij en schaverij op Manokwari en het Koembé rijstproject), losser te maken van de toch altijd wat stroeve gouvernementele leiding. Men zal er naar dienen te streven deze ondernemingen meer autonomie te geven waardoor zij zich vrijer zullen kunnen ontwikkelen en de overname in particuliere handen zal kunnen worden bevorderd. Gouvernementsprojecten zijn prachtige ondernemingen maar kosten het gouvernement en daarmee het Nederlandse volk handen met geld. In de drie hierboven genoemde projecten werden inmiddels een slordige 17 miljoen geïnvesteerd. Er komt een moment waarop die investeringen niet langer meer verantwoord zijn en dan zal het particuliere initiatief nodig zijn om het hoogst mogelijke rendement uit deze projecten te betrekken. Van gouvernementszijde is men van deze wenselijkheid zeker overtuigd, de vraag is alleen hoe lang dit gouvernement met zijn projecten in eigen hand zal moeten wachten tot er van particuliere zijde belangstelling wordt vertoond.

Scheepswerf voldoet aan grote vraag

Het initiatief tot de bouw van een scheepswerf is zonder meer gelukkig geweest. Wegens het ontbreken van landwegen is het transport voor Nieuw-Guinea aangewezen op water- en luchtvervoer. De beschikbare scheepsreparatiegelegenheden waren tot nog toe bijzonder gering. Er is een bescheiden gouvernementswerkplaats in Hollandia, een langshelling die sterk benadeeld wordt door het ongunstige getij en gelegen is in het wat excentrisch gelegen Merauke en een 800 tons dok van de oliemaatschappij in Sorong. De hier varende schepen, zowel van het gouvernement, de marine als de kustvaart waren voor reparatie tot nog toe aangewezen op het buitenland. De onzekere toestand in Indonesië deden al vele vaartuigen naar Singapore opstomen of naar het nog verder gelegen Hongkong. De aan het einde van dit jaar geheel gereed gekomen scheepswerf in Manokwari voorziet dus in een duidelijke behoefte. In 1954 startte Ir. van Konijnenburg met de bouw van deze scheepswerf, die zou gaan voorzien in de grote behoefte, welke er aan de noordkust van Nieuw-Guinea bestond aan droogzettingsmogelijkheden. In nauw overleg met de Koninklijke Marine, wier vaartuigen, die in de wateren rond Nieuw-Guinea opereren, eveneens hier gerepareerd kunnen worden, verrees er in enkele jaren een dwarshelling van 140 meter met een capaciteit van 3600 ton, een reparatiewerkplaats voor scheeps- en machinebouw, en een hefinrichting voor het lichten van schepen tot 50 ton. Het met zorg uitgekozen terrein voor deze scheepswerf werd voorzien van een verbinding naar zee door de aanleg van een vaargeul, waarvoor maar liefst 75.000 m^3 grond verzet moest worden, omringd door een kademuur van 30 meter. Deze eerste scheepswerf werd onlangs voltooid en voor de eerste maanden is ze totaal bezet, want verreweg het grootste aantal eigenaren van vaartuigen geeft er begrijpelijkerwijze de voorkeur aan de reparaties in eigen omgeving en tegen de in Nieuw-Guinea geldende prijzen te laten verrichten.

Autochtone bevolking kan ontwikkeling nog niet volgen

De opzet van de gouvernementsprojecten is tweeledig: enerzijds het tot ontwikkeling brengen van het grotendeels onontgonnen land en anderzijds het tot ontwikkeling brengen van de bevolking van het land, waarvan er nog tienduizenden in de ware betekenis van het woord in het stenen tijdperk leven. Dat zoiets niet in één slag gaat zal niemand verbazen. In Manokwari is de ontwikkeling van het land sneller gegaan dan van de bevolking. De hier wonende Arfakkers zijn nog maar zeer matig ontwikkeld en allerminst aan geregelde arbeid gewend.

Bovendien missen zij ten enenmale de capaciteiten om op een industrieel terrein werkzaam te zijn. Zowel de scheepswerf als de houtzagerij en schaverij hebben hun arbeidskrachten moeten betrekken uit de meer ontwikkelde streken. Wij treffen hier dan ook werklieden uit Biak, Noemfoer en Seroei, streken waar de ontwikkeling vooral door toedoen van missie en zending in een enigszins gevorderd stadium is gekomen. Ook de lagere technische school van Kota Radja bij Hollandia heeft enkele tientallen van haar oud-leerlingen naar Manokwari zien verhuizen. Niettemin is de kwaliteit van de arbeiders nog totaal onvoldoende om op verantwoorde wijze de werkzaamheden aan de projecten te kunnen verrichten. Het spoedig gereed komen van de scheepswerf, welker voltooiing voorkeur heeft gekregen boven die van de houtzagerij en schaverij, heeft het tekort aan voldoende geschoold personeel accuut gemaakt. Men staat hier evenwel voor de wat onverwachte moeilijkheid dat de ontwikkeling van het land ver vooruit is gekomen op de ontwikkeling van de bevolking. Laat men de arbeid in Manokwari niet door Papoea's verrichten dan zou de scheepswerf wellicht wel vast kunnen werken maar heeft het gouvernementsproject toch ten dele zijn doel voorbijgeschoten. De grote behoefte aan de scheepswerf dwingt evenwel tot bijzondere maatregelen. Zo werd inmiddels aan de directie toegestaan een 80-tal Chinese vaklieden aan te trekken. Deze arbeiders maakten het niet alleen mogelijk de scheepswerf in bedrijf te brengen, maar hebben ook de opdracht de Papoea voor te bereiden om hun taak binnen de kortste tijd, doch in ieder geval binnen de limiet van 2 jaar, over te nemen. Op deze wijze heeft men het tijdelijke tekort aan kwalitatieve arbeid menen te moeten oplossen. De Papoea's hebben begrip voor deze maatregel, hoewel zij meenden zich aanvankelijk hiertegen te moeten verzetten. Nu zij er eenmaal van overtuigd zijn dat de Chinese arbeidskrachten slechts tijdelijk op de scheepswerf zullen mogen werken en daarbij zelfs de opdracht hebben hun de werkzaamheden te leren, (men zal nog dienen af te wachten wat het resultaat hiervan zal zijn), leggen zij zich ook bij de genomen maatregelen neer. De Papoea's beseffen dat zij op het moment nog een achterstand hebben en zijn bereid alle maatregelen te nemen, welke deze achterstand kan opheffen. Men ontmoet bij de autochtonen niet zelden een verbluffend begrip. Zo vinden zij er niets vreemds in wanneer andere arbeiders, die in hun ogen tot betere prestaties in staat zijn, ook hogere lonen ontvangen. Slechts een achterstelling bij gelijke omstandigheden zien zij als een onrechtvaardigheid en daartegen zullen zij zich met alle kracht verzetten. Niet zelden weet de Papoea beter dan een Europese arbeider wat zijn mogelijkheden en tekortkomingen zijn en trekt daaruit eerlijk en zonder beperkingen zijn conclusies. Hier liggen de moeilijkheden voor de werkgever dan ook niet zozeer. Wel echter gaat het over de samenwerking tussen de verschillende stammen, die elkaar soms moeilijk of in het geheel niet dulden. Het arbeidsprobleem in Nieuw-Guinea is zeker niet kleiner dan in Nederland of waar ter wereld ook. Het is alleen anders. Niettemin pleit het voor de autochtone arbeiders dat zij begrip hebben voor hun tekortkomingen en bereid zijn deze zo snel mogelijk op te heffen. Zij weten dat de projecten in Manokwari voor hen bedoeld zijn en zij zullen zeker niet rusten voor de laatste niet-Papoea het industrieterrein heeft verlaten.

LEO PAGANO

Een kruis in papoea

Op Képi, de hoofdplaats van de onderafdeling Mappi werd een kruis opgericht in Papoea-stijl. De oorsprong van de idee is zeer eenvoudig. Het dorp vierde het doopfeest van de volwassenen en men wenste een blijvende herinnering aan deze gebeurtenis. In Jatan had P. Meeuwese bij zijn eerste doopfeest een kruis geplant; de mensen hadden dit medegemaakt en voelden de behoefte ook in hun dorp een groot kruis te bezitten. De balken werden feestelijk aangesleept, en oudere en jongere mannen werkten samen aan de Christusvoorstelling. De pastoor van Képi koos een goed geproportioneerde volwassen man, vroeg hem tegen een tekenpapier de kruishouding aan te nemen, tekende langs zijn lichaam de omtrek van een mensenfiguur, en legde de mensen uit, dat zij deze figuur, overgebracht op enkele planken, moesten uitsnijden op dezelfde wijze, waarop zij vroeger de motieven op hun schilden aanbrachten. Zij vulden de vlakken op met witte en rode banen, die gescheiden worden door een zwarte lijn. De pastoor vreesde echter, dat door inwatering de planken spoedig zouden gaan rotten en bedacht naar het model van de kruislievenheren langs onze wegen het afdakje, dat ook door de mensen van snijwerk werd voorzien. Vroeger had Pater Verschueren bij gelegenheid van een Sacramentsprocessie reeds een kelk en een hostie laten uitzagen in hout en deze werd het model voor de afbeelding van de Eucharistie onder de linkerkruisarm. In de kerk van Képi stond reeds enige tijd een doopvont door een Papoea van Képi gemaakt, dat gesneden was in de vorm van een grote zandlopertrom. Daarom werd dit type doopvont overgenomen als aanduiding van het Sacrament van het doopsel onder de rechterkruisarm. Zo kwam dit kruisbeeld tot stand. De betekenis van deze vormgeving gaat terug op een zeer algemene gedachte, die aan het Bestuurs- en Missiewerk in de Mappi ten grondslag ligt. Weinig volken van Nieuw-Guinea hebben zulk een diepgaande crisis door te maken als de Jaqai (Mappiers). Hen werd het koppensnellen en de wraakneming onmogelijk gemaakt en daardoor het sanctie-apparaat op hun moraliteit ontnomen. Ook talrijke andere ingrepen op hun levenswijze, zoals het afschaffen van de mannenhuizen en de invoer van coëducatie op de scholen, brachten de oude cultuur op de rand van instorting en de mensen tot een verlies van bestaanszekerheid en levensvreugde. Daarom hebben de

-stijl

Toen onze voorzitter, de heer van de Wetering, tijdens de reis van de parlementaire missie Kepi bezocht, werd zijn aandacht getrokken door het hierbij afgebeelde kruis. Wij vonden Dr. J. Roelaars m.s.c. bereid een en ander over het totstandkomen van dit kruis in ons blad te vertellen.

instanties in dit gebied bijzondere aandacht besteed aan het behoud van al wat mooi en waardevol was in het verleden om deze elementent te gebruiken als bouwstenen voor de nieuwe structuur, die komen gaat. Het streekplan werd gebaseerd op het bestaande economisch-sociale bestel en bij de religieuse viering werd van de taal, de zang en de dans van de bevolking gebruik gemaakt, terwijl de kerken en de altaren door de mensen met snijwerk werden versierd.

Bij zijn bezoek op Képi vroeg Zijne Excellentie de Gouverneur Dr. J. van Baal, staande onder dit kruis, of zulk een kruis de mensen zelf aansprak? Het antwoord daarop werd hem op merkwaardige wijze gegeven. Achter Zijne Excellentile had namelijk onopgemerkt de maker van het kruis postgevat en hij stond te glunderen om de hoge belangstelling voor „zijn" kruis. Meer is het misschien ook nog niet, omdat het altijd de vraag blijft, wat een kruisbeeld überhaupt aan pas gedoopte christenen te zeggen heeft. Maar Jabaqaé, de maker, zag, dat de Blanken zijn werk, het werk zoals de Papoea's dat maken, apprecieerden. Dit is juist voorlopig de bedoeling. Niemand van de leiding gevende mensen in de Mappi wil conservatief het oude om zich zelf bewaren, maar allen werken samen om het zelfrespect van de Papoea, door onze waardering voor wat „van hem" is, te herstellen en te handhaven in de hoop, dat dit hem meer bereid en meer geschikt zal maken om de nieuwe tijd te aanvaarden en, zelf ingeschakeld, actief mede te verwerkelijken.

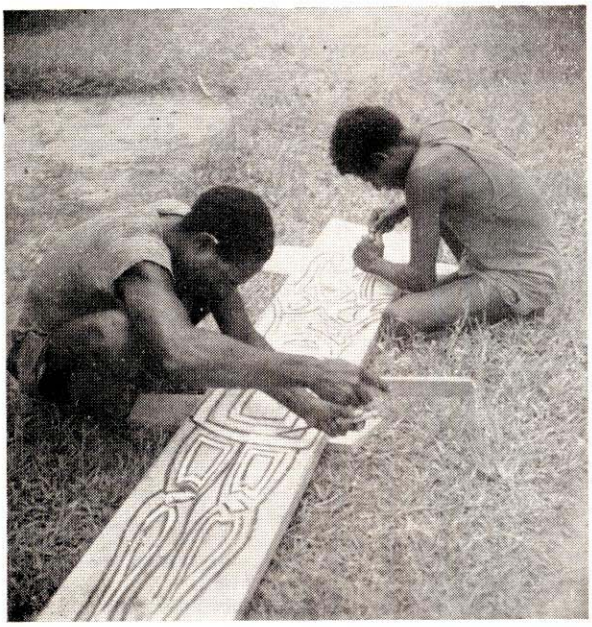

Dr. J. Boelaars, m.s.c.
ethnoloog te Képi.

Het Internationaal Geofysisch jaar

NIEUW GUINEA'S AANDEEL

Campbell-Stokes — Zonneschijnmeter te Enarotali

Zoals U bekend is, begon op 1 juli 1957 het Internationaal Geofysisch Jaar, dat overigens niet één jaar doch in werkelijkheid anderhalf jaar zal duren, namelijk tot 31 december 1958. Dit Internationaal Geofysisch Jaar is een internationale krachtsinspanning om meerdere gegevens te verzamelen betreffende de aarde en de omringende lucht en andere lagen. Vrijwel alle landen van de wereld inclusief Rusland en China doen hieraan mee.

Betreffende de meteorologie zal een uitvoerig onderzoek ingesteld worden naar de algemene luchtcirculatie, de verdeling van de zonne-energie en de verdeling van de neerslag over de gehele aarde. Dit onderzoek zal voor een deel uitgevoerd worden met radiosondes, welke door middel van een kleine radiozender aan een grote ballon tot op zeer grote hoogten waarnemingen uitseinen betreffende de temperatuur, vochtigheid en luchtdruk. Voor windwaarnemingen zullen deze ballons gevolgd worden door radar. Dergelijke waarnemingen geschiedden ook reeds voordien, doch tijdens het Geofysisch Jaar zijn er vele tijdelijke posten, bemand door Amerikanen, Fransen, Russen, Engelsen enz., werkzaam in gebieden rond de Noord- en Zuidpool en op eenzame eilandjes in de Pacific om het net van waarnemingsstations rond de aarde zo volledig mogelijk te maken. Ook worden in het Geofysisch Jaar meer waarnemingen per dag verricht dan normaal het geval is.

Naast deze meteorologische waarnemingen zullen ook speciale onderzoekingen op grote schaal verricht worden op het gebied van aardmagnetisme, poollicht, ionosfeer, kosmische straling enz.

Zoals bekend hoopt men door middel van de z.g. kunstmanen of aardsatelieten van de Russen en Amerikanen ook gegevens te verzamelen ten dienste van het Geofysisch Jaar.

Jothan Sokoy verwisselt de strook

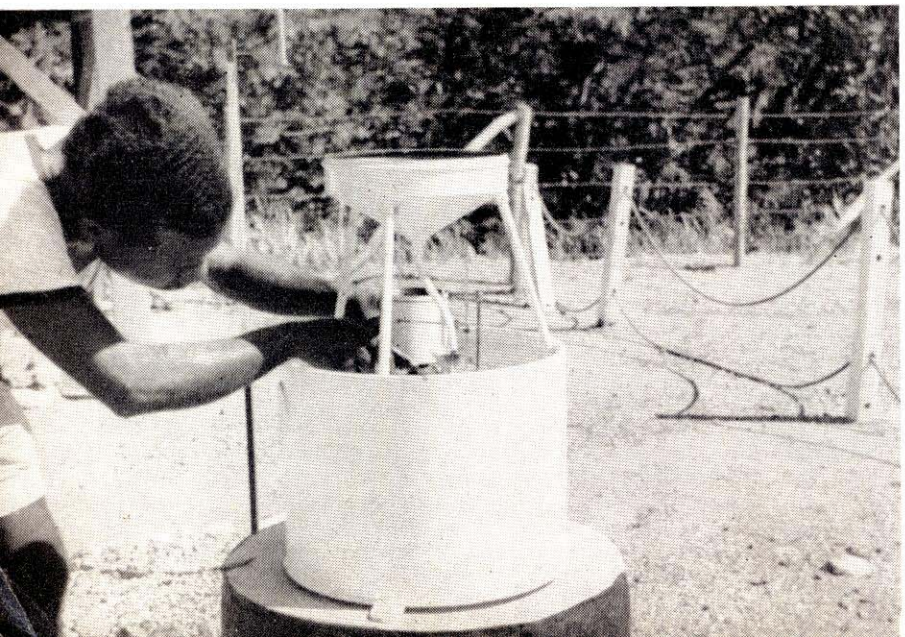

Hoe werkt Nieuw-Guinea mee aan het Geofysisch Jaar

Allereerst door enkele bijzondere projecten. In samenwerking met het K.N.M.I. te De Bilt en met subsidie van de Nederlandsche Stichting voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek is te Sentani een station voor magnetische metingen ingericht. Hetzelfde geschiedde in Suriname, terwijl in Nederland op de heide te Witteveen een dergelijk station reeds vele jaren in bedrijf is. In een magnetisch station worden bepaald de declinatie (d.i. de richting van het magnetische noorden ten opzichte van het ware noorden) en de inclinatie (d.i. de hoek, die het magnetische noorden maakt met de horizon) en in de derde plaats de sterkte van het magnetisch veld. Al deze drie grootheden blijken voortdurend te varieren en in verband hiermede werden te Sentani registrerende toestellen opgesteld om deze variatie op een fotografische plaat vast te leggen.

Medewerking van de P.T.T.

Verder wordt door de PTT in samenwerking met de PTT in Nederland bij Base G in Hollandia een ionisfeerpeiler opgesteld. De ionisfeer is een laag boven de aarde, welke van veel belang is gebleken voor de voortplanting van de radiogolven.

Papoea's bij de zonneschijnmeter en regenmeter bij de Anggimeren

Tenslotte verricht de PTT eveneens te Base G metingen betreffende de radiostralen, welke door de zon worden uitgezonden. Dit geschiedt door een z.g. zonneruis-apparaat.

Naast deze ingewikkelde en kostbare apparatuur zal Nieuw-Guinea ook nog op ander gebied medewerken aan het Geofysisch Jaar, namelijk door het werk van de waarnemers op de weerstations.

Van de aanwezige weerstations werden 12 stuks aangemeld voor deelname aan het Geofysisch Jaar, namelijk Mapia, Jefman, Manokwari, Biak (Mokmer), Fakfak, Baliem, Sentani, Kaimana, Enarotali, Kokonao, Tanah-Merah en Merauke.

Te Enarotali en Kokonao worden de waarnemingen verricht door personeel van de PTT, terwijl het weerstation te Kaimana verzorgd wordt door de Marine. De overige stations zijn bemand door personeel van het Meteorologisch en Geofysisch Bureau.

Elke 6 uur wordt voor zover mogelijk op deze stations een weerbericht opgemaakt, namelijk om 0000, 0600, 1200 en 1800 uur Greenwich Mean Time, d.w.z. 0930, 1530, 2130 en 0330 uur Nieuw-Guinea Tijd. Dit geschiedt buiten het Geofysisch Jaar eveneens, de meeste weerstations maken zelfs veel meer weerberichten per dag op, doch deze zes-uurlijkse weerberichten krijgen er gedurende het Geofysisch Jaar een nieuwe bestemming bij.

Na een zorgvuldige controle worden deze weerberichten te Hollandia op formulieren van speciaal papier getikt. Elk formulier bevat de weerberichten van een station over 5 dagen een z.g. pentade. Al deze formulieren worden opgestuurd naar Genève. In Genève worden de formulieren verzameld van ongeveer 2100 plaatsen over de gehele wereld. Van elke vijf dagen komen dus 2100 formulieren binnen. Over het gehele Geofysisch Jaar worden dit dus bijna 220 000 formulieren. Door middel van kleinbeeldfotografie ziet men kans om van elke 60 formulieren een z.g. microkaart te maken van ongeveer 7½ × 12½ cm, zodat uitwisseling van gegevens aan belangstellenden hierdoor veel eenvoudiger wordt. Met het blote oog zullen deze microkaarten niet te lezen zijn, doch door middel van projectie of vergroting kan men de benodigde gegevens voor een bepaald onderzoek bestuderen.

Op deze wijze zal men voor de eerste maal waarnemingen van zoveel weerstations op één plaats kunnen verzamelen. Uit al deze gegevens hoopt men door speciale onderzoekingen belangrijke conclusies te kunnen trekken.

Een radiosonde of radar-installatie bezit Nieuw-Guinea (nog) niet, doch wel zullen de weerstations te Mapia, Jefman, Biak, Sentani, Kaimana en Merauke hun uiterste best doen om door middel van windwaarnemingen tot op zo groot mogelijke hoogte een bijdrage te leveren in het onderzoek naar de algemene luchtcirculatie. Bij zo'n hoogtewindwaarneming wordt een met waterstofgas gevulde ballon gevolgd door een theodoliet. Hiermede bepaalt men steeds de hoek, waaronder men de ballon ziet. Daar de stijgsnelheid van de ballon bekend is, kan men steeds de plaats van de ballon bepalen. Door de verandering van deze plaats kan men de windsnelheid berekenen. 's Nachts hangt men een kleine lampion aan de ballon, zodat ook in het donker de waarneming verricht kan worden.

Verder zijn er te Sentani en Merauke instrumenten opgesteld, welke de inkomende straling van de zon registreren. Daarnaast staat er op het ogenblik op ongeveer 30 posten een zonneschijnmeter, waarmede elke dag het aantal uren wordt gemeten, dat de zon geschenen heeft. Samen met de stralingsmeters geven deze zonneschijnmeters een indruk van de verdeling van de zonneënergie over verschillende plaatsen.

Tenslotte, doch dit is niet het onbelangrijkste, staan er op ongeveer 500 plaatsen regenmeters, welke voor een groot gedeelte beheerd worden door eenvoudige goeroes en evangelisten van Zending en Missie. Getrouw wordt op deze plaatsen elke dag een regenwaarneming verricht. Hierdoor hoopt men een inzicht te krijgen in de verdeling van de regenval over geheel Nieuw-Guinea. Op deze wijze werken velen samen ook voor wat Nieuw-Guinea betreft het Internationaal Geofysisch Jaar tot een succes te maken.

T. B. RIDDER

Luchtvaart en Exploratie in Ned. Nieuw Guinea

door G. F. Venema, kapt. luit. ter zee vlieger

Zo'n vijfentwintig jaar geleden deed het vliegtuig zijn intrede in Nederlands-Nieuw-Guinea. Eerst was het de Marineluchtvaartdienst die aarzelend en voorzichtig aanving haar Dornier Wal vliegboten vanuit Ambon naar de Nieuwguinese wateren te sturen, later voegde zich daarbij het exploratieteam van de oliemaatschappijen welke belangstelling gingen koesteren voor het land.

De toenmalige vliegtuigen waren nogal weinig bedrijfszeker. Men nam liever geen onnodige risico's door zonder verdere veiligheidsmaatregelen te ver van de bewoonde wereld en in onbekend gebied rond te vliegen. Met de uitbreiding van de steunpunten vergrootte zich echter het operatiegebied en in 1938, vier jaar na de eerst aeronautische kennismaking, was men zover, dat men er toe overging om in het binnenland door te dringen.

Uit deze periode stammen de eerste pogingen om aan expedities van velerlei aard luchtsteun te verlenen.

De pogingen slaagden soms prachtig, soms mislukten ze ten dele. De marinevliegers werden voor het eerst geconfronteerd met weersomstandigheden die aan hun bekwaamheid zware eisen stelden want hoewel Ambon op het gebied van slecht weer reeds een aardig voorproefje was, maakte men op Nieuw-Guinea pas goed kennis met het verschijnsel regen. In het bijzonder aan de noordkust en in het gebergte moest met overleg gevlogen worden. Men beschikte toen nog niet over de betrouwbare instrumenten en de uitgebreide radiohulpmiddelen waar men thans in de luchtvaart mee werkt. Het merendeel van de vliegtochten verliep zelfs zonder een behoorlijke radioverbinding met de basis.

Van die tijd dateren evenwel de ontdekkingen van de Wisselmeren en het Dusseldorpmeer. Voor het eerst werd een overzicht verkregen van het geweldige centrale bergmassief en kon men de nog in raadselen gehulde bovenloop van verschillende grote rivieren nagaan. Voor het eerst werden groepen onderzoekers, geologen, biologen, mijnbouwkundigen, vanuit de lucht van voorraden voorzien. Voor het eerst werden in nood verkerende groepen per vliegtuig geëvacueerd.

In zeker opzicht maakte de oorlog een eind aan deze activiteiten. In zeker opzicht, want de Marineluchtvaartdienst schakelde over op de hulpverlening van de ondergronds werkende groepen in Nieuw-Guinea. Vanuit Australië onderhield men met Catalina's een levendig en gevaarlijk contact met de guerrilla's. De zwaargeladen en zwak bewapende Catalina's leerden de sluipwegen door het gebergte en langs de rivieren kennen. De techniek was met rasse schreden vooruit gegaan en men behoefde zich niet meer te bekommeren om uitvallende radioverbindingen en kwalijke noodlandingskansen.

Toen de oorlog afgelopen was, moest dit werk met volle kracht voortgezet worden. Thans niet voor guerilla's en onder dreiging van de vijand, doch voor snel gevestigde bestuursposten die voor hun bestaan voorlopig waren aangewezen op de voorraden die door de lucht aangevoerd konden worden. Een klassiek voorbeeld hiervan is de vestiging aan de Wisselmeren. Deze vestiging, Enarotali, werd vrijwel geheel opgebouwd met door de lucht aangevoerde materialen. Aggregaten, lampen, leidingen, sanitair, landbouwzaden, pluimvee, runderen, meubilair, kortom alles wat voor de moderne samenleving nodig is, werd door de Catalinavliegboten naar de 1.700 meter hoog gelegen meren gevlogen. Beziet men met deze wetenschap de afbeeldingen van de fraai gelegen nederzetting, dan moet men wel onder de indruk komen van het moeizame werk wat er verricht werd en van de mogelijkheden die door de luchtvaart werden geboden.

Deze taak, aangevangen en voor een klein deel nog steeds verzorgd door de Marineluchtvaartdienst, is nu vrijwel geheel overgenomen door de burgerluchtvaart. Vliegtuigen van de Kroonduif, van de Missie en van de NNGPM, zorgen dagelijks voor de opvoer van voorraden en personeel naar afgelegen posten. In het gebergte en in het oerwoud van de laagvlakten verschijnen de landingsstripjes voor de kleinere typen vliegtuigen die voor dit werk gebruikt worden. Op de rivieren liggen de meerboeien voor de watervliegtuigen. Grote ondernemingen worden uitgevoerd met de steun van helicopters. Ambtenaren bereizen hun districten met kleine land- of

Sibil-bewoners.

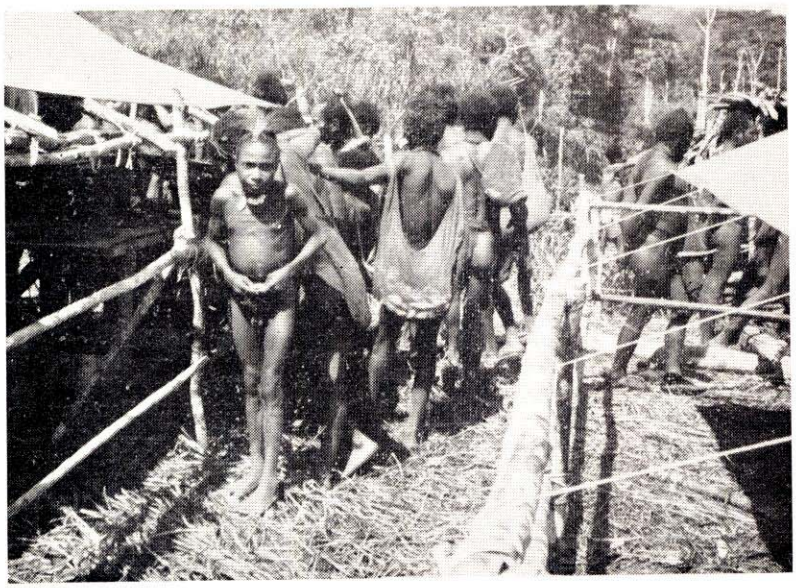

Bivak van de Ok Sibil — Links op de achtergrond aanleg vliegstrip

watervliegtuigen. Het oude probleem van Nieuw-Guinea: de onoverbrugbare afstand, is overbrugd.

Een nieuw probleem is ingevoerd

De openlegging van het land

Want met vliegtuigen kan het land van punt tot punt binnengedrongen worden. Met vliegtuigen is het mogelijk om de eerste levensbehoeften op te voeren. Met vliegtuigen is het mogelijk om het land *van boven* te bekijken. Met vliegtuigen kan de stoot gegeven worden tot de openlegging van een gebied. Het openleggen dient door de man op de grond te geschieden. Het vliegtuig is als verbindingsmiddel kwetsbaar; als transportmiddel is het duur. Niet *alle* vervoer kan het best geschieden met vliegtuigen.

En zolang met de openlegging van het land tevens verbonden is de economische en sociale opbouw, zal men het vliegtuig met zorg moeten gebruiken. Het moet middel blijven en mag nimmer een levensbehoefte worden. Zolang er op de Wisselmeren een gemeenschap leeft die voor haar instandhouding vrijwel geheel moet steunen op vliegtuigsteun, hangt het leven van deze gemeenschap aan een zijden draadje. Pas de aanleg van een weg zal de eerste schrede zijn naar de bestaanszekerheid en de werkelijke openlegging van dit gebied. En dit geldt voor meerdere gebieden in Nieuw-Guinea.

In sterkere mate geldt dit principe voor het gebruik van de helicopter.

De merkwaardige eigenschappen van dit type luchtvaartuig, waarvan in het bijzonder genoemd mag worden de mogelijkheid om van zeer kleine open landingsplaatsjes te starten en op vrijwel ieder stukje open grond te landen, leiden er toe, dat men geneigd is om aan te nemen dat het overal bruikbaar voor is.

Niets is minder waar. De bruikbaarheid van de helicopter is beperkt. De onderhoudskosten bedragen vijf- à zesmaal zoveel als die van een conventioneel vliegtuig. De vliegduur is evenzovele malen korter dan die van een vergelijkbaar vliegtuigtype.

In sterkere mate nog dan voor het gewone vliegtuig geldt het principe dat met zorg overwogen moet worden onder welke omstandigheden men de helicopter zal gaan gebruiken. Men moet overwegen of alleen door het gebruik van een helicopter het gestelde doel bereikt zal kunnen worden. Voorts dient men zich af te vragen of het terrein geschikt is, in het bijzonder voor wat betreft de afstanden.

Deze te vliegen afstanden zijn heel belangrijk, want een niet te grote helicopter heeft slechts een capaciteit van een paar honderd kilometer. Vervangt men de tweehonderd kilogram lading door brandstof, dan is het mogelijk om verder te komen, maar de consequentie is dat er dan geen la-

Als een reuzenhand!

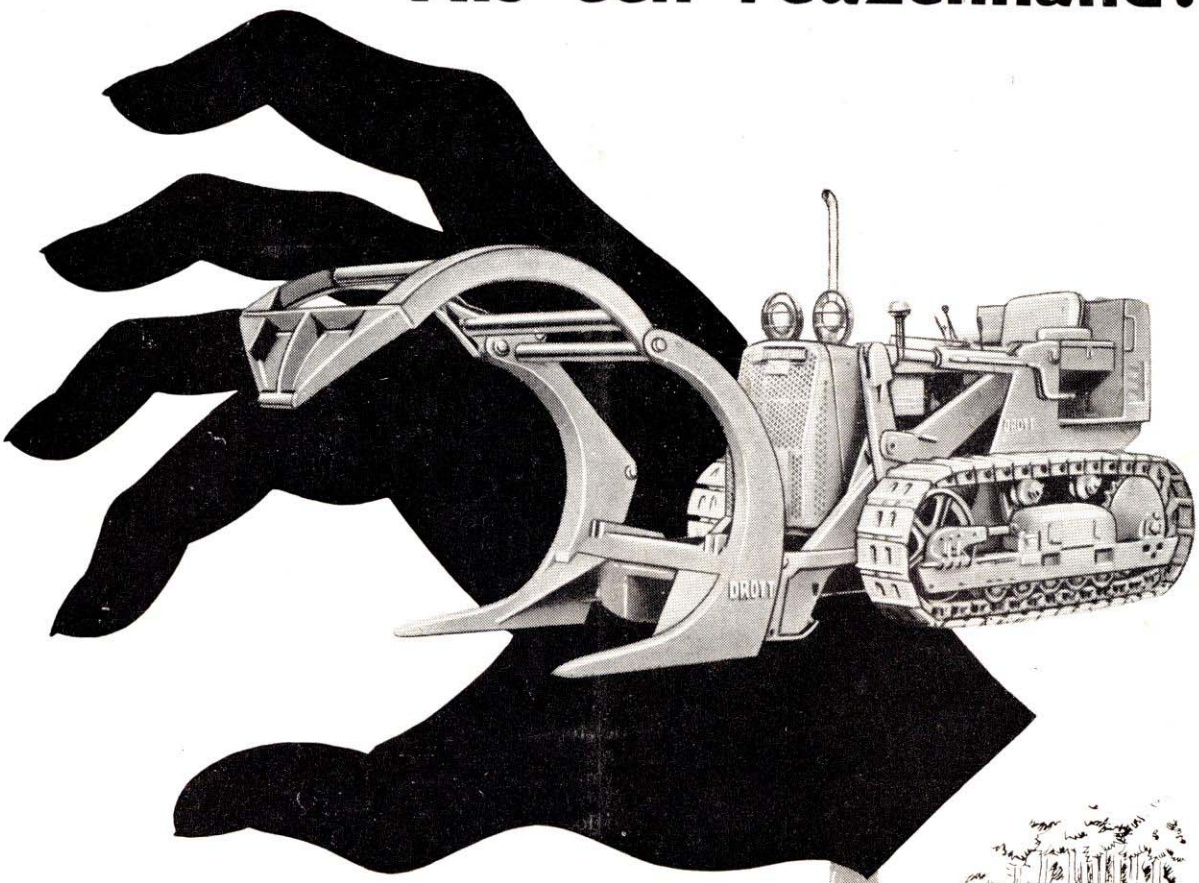

INTERNATIONAL HARVESTER

INTERNATIONAL DROTT

grijpt de zwaarste lasten!

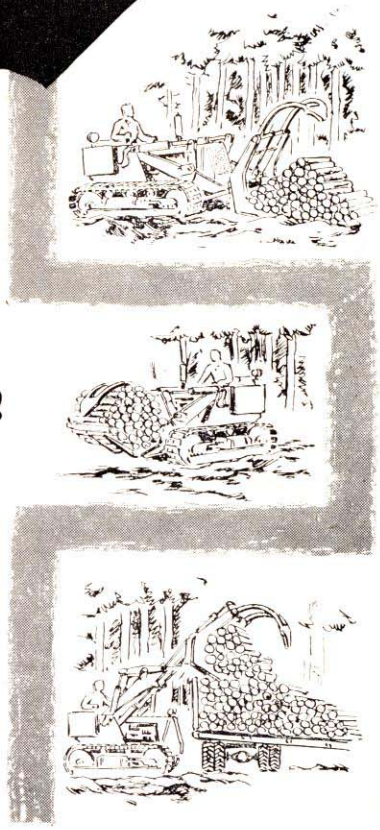

H. ENGLEBERT N.V.

DEN HAAG • VOORSCHOTEN • HOLLANDIA

VOORSCHOTEN • AFD. INDUSTRIE • DOBBEWEG 3 • TEL. 01717-3401

ding meer vervoerd kan worden. Er komen problemen kijken van brandstofvoorziening en reparatiemogelijkheden, terwijl men ook de vliegveiligheid niet uit het oog mag verliezen.

Zoals u bekend zal zijn, werd in de maanden juni en juli 1957 door een kleine exploratiegroep een tocht ondernomen naar het Sterrengebergte ter voorbereiding van de Wetenschappelijke Expeditie die men voornemens is in de loop van 1958 te ondernemen. Deze tocht werd uitgevoerd met behulp van helicopters.

Hoewel reeds geruime tijd door de Ned. Nieuw-Guinea Petroleum Maatschappij helicopters werden gebruikt bij het exploratiewerk in de laagvlakte, had men nog geen ervaring in het gebergte, in het bijzonder in een gebergte dat enige honderden kilometers van de kust verwijderd was.

De beslissing om helicopters te gebruiken, geschiedde op de volgende gronden:

Het doel van de exploratie was om een geschikte plaats te zoeken voor de aanleg van een vliegveld aan de bovenloop van de Oostdigoel. In het bijzonder was hierbij het oog gericht op de vallei van de Ok Sibil, een zijrivier van de Digoel. Deze vallei was reeds min of meer bekend door vroegere expedities en verder uit luchtfotomateriaal.

Vanaf de dichtstbijzijnde bestuurspost, Mindiptana, gelegen aan de rivier de Kaoh zou er te voet veertien dagen voor nodig zijn om de Sibil te bereiken. Om enkele weken in de vallei te blijven, zou de opvoer van voorraden nodig zijn en deze opvoer zou enkele honderden dragers vergen, een aantal wat moeilijk aan te werven zou zijn. Voorts was het zaak om zo spoedig mogelijk uitsluitsel omtrent de mogelijkheid van de vliegveldaanleg te verkrijgen, want van deze mogelijkheid hing de uitvoerbaarheid van de expeditie af. Zonder een vliegveldje van bescheiden omvang in het Sterrengebergte, zou het uitgesloten zijn om een grote expeditie voor redelijke tijdsduur daar te laten werken. De opvoer van de grote hoeveelheid uitrusting en voeding zou langs de weg niet uitvoerbaar zijn.

Om deze redenen werden de helicopters in het exploratieplan gehaald. Zij maakten het mogelijk om snel het gebied binnen te dringen en om in beperkte mate voorraden aan te voeren. Verder kon met behulp van helicopters het terrein beter overzien worden en zou dus het bepalen van de plaats van het toekomstige vliegveld vereenvoudigd worden.

Openkappen terrein Ok Sibil.

De opzet slaagde

Niet zonder moeilijkheden en niet zonder grote krachtsinspanningen. Want nog voor het feitelijke exploratiewerk kon aanvangen moesten de toestellen over een afstand van meer dan duizend kilometer van Port Moresby in Australisch Nieuw Guinea naar Mindiptana gevlogen worden. Voor de Bells die gebruikt zouden worden niet zonder meer te halen. Onderweg moesten verschillende brandstofvoorraden aangelegd worden, veelal midden in het oerwoud of op een onbewoonde kust. Met behulp van vliegboten en schepen gelukte dit. Het moeilijkste traject was het traject van Miniptana naar het gebergte.

Op dit traject waren de rivieren onbevaarbaar, terwijl de route over het land bedekt was met dicht bos, waarin slechts hier en daar een kleine kampong gelegen was. In geval van nood zou in dit gebied zonder meer geen noodlanding uitgevoerd kunnen worden, een omstandigheid die voor dit type éénmotorig luchtvaartuig een groot bezwaar vormde. Het was nodig om op iedere vijf kilometer een open plek te vinden of te maken, die voldoende groot was om een noodlanding uit te voeren.

Dank zij de grote voortvarendheid van de politie, gelukte het om op het 130 kilometer lange traject in totaal 26 „clearings" te kappen in een tijdsverloop van ongeveer veertien dagen. Een enorme prestatie die ieders bewondering heeft gewekt.

Met de voltooiing van dit werk, lag de route naar het gebergte open. Niet dat de rest nu kinderspel was, maar onoverkomelijke moeilijkheden behoefden nu niet meer verwacht te worden. Het was bekend dat slecht weer de grote vijand zou zijn. En deze vijand heeft zich dan ook terdege doen kennen. Er zijn dagen van werkloosheid voorbij gegaan omdat de toegangen naar het gebergte gehuld waren in regen en wolken. Dikwijls gingen de helicopters met hun vrachten en passagiers op weg, om halverwege of aan de voet van het gebergte op een van de clearings te landen en daar te overnachten omdat op beter weer gewacht moest worden. Het heeft het werk van de exploratiegroep ternauwernood kunnen remmen. Binnen een maand was het werk voltooid en konden de helicopters de lange weg terug ondernemen.

Er is uit deze onderneming veel lering getrokken. Er is echter bewezen dan in bijzondere omstandigheden het gebruik van helicopters voordeel oplevert. Ook de grote expeditie zal van dit hulpmiddel gebruik gaan maken en daardoor in staat gesteld worden om een gebied, wat tot nu toe ontoegankelijk geacht werd, binnen te dringen. Er zullen tegenslagen zijn, maar een onderneming van dit formaat zal ondanks die tegenslagen resultaten moeten opleveren. De modernste hulpmiddelen staan de organisatoren ter beschikking en bieden de deelnemers betere kansen, dan men in het verleden ooit zou hebben kunnen dromen.

DE *Eenden*

VAN NIEUW-GUINEA III

Ik moge dit slotartikel over de Eenden, waarin de beide *Dwerggansjes* en de *Witoogduikeend* zullen worden behandeld, aanvangen met een aanvullende mededeling, die ik ontving van de Heer W. R. JANSEN uit Sorong, over het voorkomen in Nieuw-Guinea van de *Zwart-witte Zwaangans (Anseranas palmatus).*

In het eerste artikel over de Eenden van Nieuw-Guinea (Maartnummer 1957) schreef ik over de *Zwaangans* o.m. het volgende:

> „Het zou interessant zijn om te weten tot hoever noordelijk van het Frederik-Hendrik-eiland deze vogel langs de kusten trekt. In het binnenland komt hij vermoedelijk niet voor".

In juli j.l. ontving ik van de Heer JANSEN bericht, dat hij bij geophysische werkzaamheden langs de *Bian*-rivier, die uitmondt aan de Zuidkust tussen Merauké en het Frederik-Hendrik-eiland, de *zwart-witte Zwaangans* ook in het binnenland heeft aangetroffen, namelijk in de uitgestrekte steppen met meren en moerassen, door welk gebied de *Bian* tot dichtbij haar oorsprong stroomt. In dit open gebied kwamen in januari en februari zeer grote troepen *Zwaanganzen* voor. Ook langs de zijrivieren van de *Bian,* o.a. de *Eli,* werden zij opgemerkt, doch ook hier alleen in het niet beboste gedeelte. In het dichte oerwoud werd de *Zwaangans* nimmer gezien. Collegae van de Heer JANSEN zagen deze vogel op dezelfde soort terreinen langs de *Boelaka*-rivier. De Heer JANSEN komt dan ook tot de conclusie, dat, althans in bepaalde maanden van het jaar, de *Zwaangans* in grote aantallen is te vinden in het gehele open moeras-steppengebied van het Zuidwestelijk gedeelte van Nieuw-Guinea, ten Noorden van Merauké met de Oostelijk beboste oever van de *Digoel*-rivier als de meest Westelijke grens. Noordelijker, tussen de *Mappi*-rivier en de *Casuarinen*-kust, werd hij door rapporteur nimmer waargenomen, hoewel de situatie daar volkomen identiek was aan die langs de *Bian*-rivier. Ook op het Frederik-Hendrik-eiland, dat één groot moeras is, zag de Heer JANSEN hem nimmer.

Voor zijn waardevolle aanvullingen ben ik de Heer JANSEN zeer erkentelijk en ik spreek de hoop uit, dat ook anderen hun waarnemingen over de in dit tijdschrift besproken volgelsoorten willen bekendstellen. Er kan op dit terrein nog zeer veel worden gedaan; ook door belangstellende leken . . . en alle aanvullingen uit dit enorm uitgestrekte gebied — mits de identiteit van de vogel vaststaat — zijn welkom.

De beide *Dwerggansjes,* die we nu zullen behandelen, behoren met onze *Zomertaling* en *Wintertaling* tot de kleinste eendjes van de wereld. De totale lengte bedraagt ongeveer 35 cm. Het zijn dus onder de eenden lilliputters. Zij behoren niet zoals de beide bovengenoemde Talingen tot het soortenrijke geslacht *Anas,* maar zijn met een dertiental andere exotische soorten, o.a. met de bekende *Carolina-Eenden* uit Noord-Amerika en de prachtige *Mandarijn-Eenden* uit Oost-Azië, in de „tribus" *Cairini* ondergebracht. De Engelsen gebruiken hiervoor de term *„Perching Ducks".* M.i. is deze naam minder gelukkig gekozen, omdat het „zitten op takken" (perching) niet een specifieke eigenschap is van de tot deze „tribus" behorende eenden; evenmin het nestelen in holle bomen. We hebben in vorige bijdragen al kunnen lezen, dat ook de *Boom-* of *Fluiteenden (Dendrocygna),* de *Radja-Eend* en de *Witkeel Taling* op boomtakken rusten en af en toe hun nesten in holle bomen maken.

Doordat de snavelbouw geheel verschilt van die der Eenden en meer overeenkomst vertoont met de snavel der Ganzen (kort en hoog aan de basis), hebben sommige systematici de beide hieronder te behandelen soorten nauwer verwant aan de Ganzen dan aan de Eenden gerekend. We zullen deze kwestie verder laten rusten maar in navolging van de Engelsen deze soorten, behorende tot het geslacht *Nettapus,* ook *Dwerggansjes* noemen.

Vooreest het *India'se Dwerggansje (Nettapus coromandelianus),* dat in Nieuw-Guinea, evenals in Indonesië, vermoedelijk alleen als trekvogel voorkomt. De nominaatvorm *coromandelianus* is broedvogel op het vaste land van Azië (India, Ceylon, Burma, Z. en O.-China tot de Yangtzé-rivier) en wintergast in Malakka, vrijwel geheel Indonesië en Nieuw-Guinea. Volgens DELACOUR & MAYR komt deze soort zeldzaam op de Philippijnen voor en zou op Luzon broedend zijn aangetroffen. In N.O.-Australië, o.a. langs de oevers van de Clarence-rivier in New-South-Wales, komt een *Dwerggansje* voor, dat men als een afzonderlijk ras *(albipennis)* heeft beschreven. De Engelse namen zijn: *„White-quilled Pygmy Goose"* en *„Australian Cotton-Teal".* Hoewel verscheidene vooraanstaande ornithologen, met name Prof. STRESEMANN uit Berlijn, het ras *albipennis* niet erkennen, schijnt de soort daar broedvogel te zijn, hetgeen pleit voor het voorkomen aldaar van een afzonderlijke subspecies, die volgens de beschrijving iets groter is dan de nominaatvorm.

Als we dus uitgaan van het bestaan van het Australische ras *albipennis,* dan is het voorkomen van dit ras van het *Dwerggansje* in Zuid-Nieuw-Guinea zeer wel mogelijk. De in het eerste artikel van de „Eenden van Nieuw-Guinea" beschreven *Langveer Fluiteend (Dendrocygna eytoni),* ook een Australische soort, werd in de omgeving van Merauké buitgemaakt. Het lijkt daarom niet onwaarschijnlijk, dat er op Nieuw-Guinea 2 rassen van dit gemakkelijk herkenbare *Dwerggansje* voorkomen, namelijk de Aziatische vorm *coromandelianus* als trekker van het Noordelijk Halfrond, dus in onze wintermaanden en de Australische broedvogel *albipennis* als trekker van het Zuidelijk Halfrond gedurende onze zomermaanden. Alleen *coromandelianus* werd in Noord-Nieuw-Guinea verzameld, o.a. langs de Sepik-rivier; dit is dus in het Australisch gedeelte. Ben ik goed geïnformeerd, dan bezitten onze nationale instellingen te Leiden en Amsterdam geen exemplaren van dit *Dwerggansje* uit Nederlands Nieuw-Guinea. Het zou dus uitermate gewenst zijn, dat materiaal hiervan wordt opgezonden, zowel uit het Noorden als uit het Zuiden van dit gebied en ik moge hiervoor de medewerking van jagers en vogelvangers inroepen.

De naam „Cotton-Teal" is aardig gevonden, want

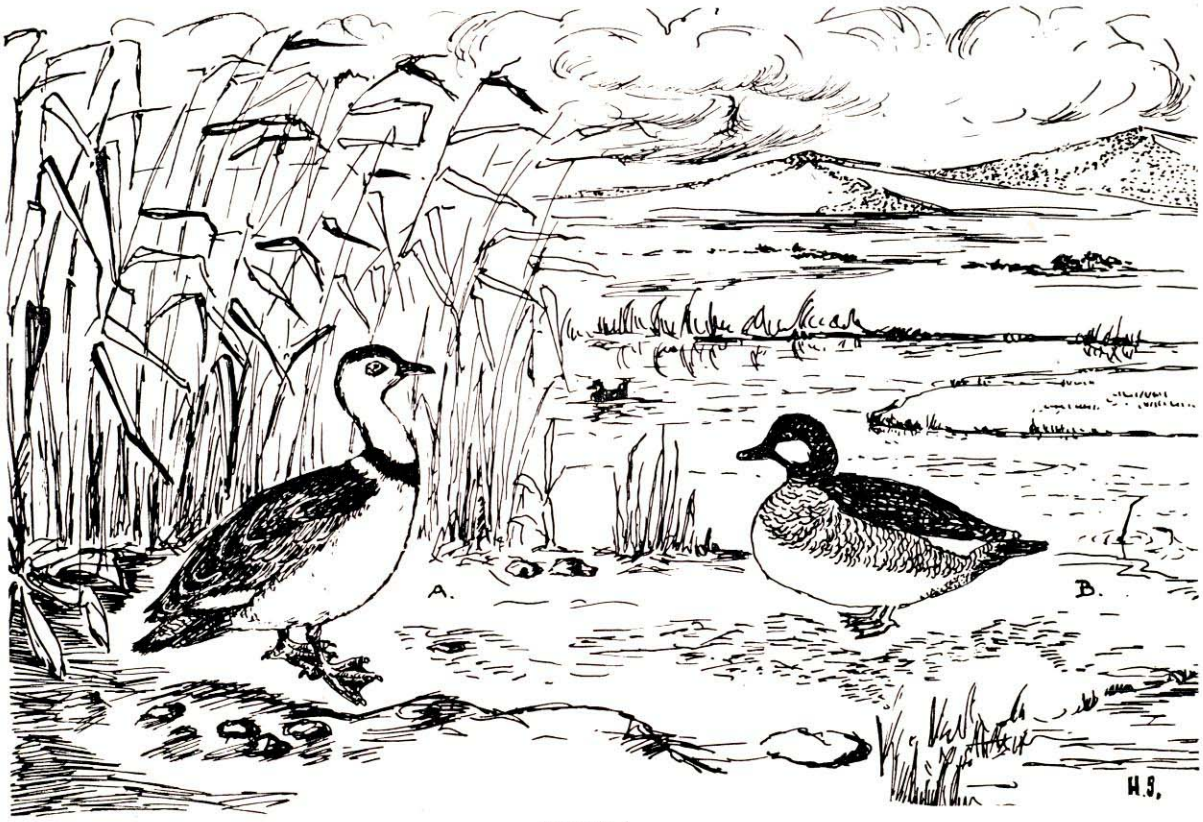

Figuur 1.
Dwerggansjes. A. mannetje van de *Katoentaling (Nettapus coromandelianus);* B. mannetje van het *Groene Dwerggansje (Nettapus pulchellus).*
Tekening van Mej. H. Sterkman

met enige verbeelding lijkt vooral het mannetje met de spierwitte onderdelen op een balletje katoen (figuur 1. A.). Allen bij het mannetje zijn de onderdelen, op een donker groenzwarte borstband na, geheel wit; bij het wijfje daarentegen lichtbruin met bruine dwarsstreepjes op de flanken. Beide geslachten hebben donker glanzend groene en purperen bovendelen. Ook is er geslachtsdimorphisme in de kleur van iris en poten, waardoor het mogelijk is de mannetjes in de tijd, dat zij niet het prachtkleed dragen, toch van de wijfjes uiterlijk te onderscheiden. Zo is het gehele jaar door de iris van het mannetje rood en de poten zwart, met vuilgeel aan de zijkanten. Bij het wijfje is daarentegen de iris bruin en de poten grotendeels groenachtig geel. De zwarte snavel van het mannetje in het prachtkleed verandert in de winter en wordt dan gelijk aan die van het wijfje, namelijk bovensnavel bruin en ondersnavel geel.

Daar de poten kort zijn en zeer ver naar achteren zijn geplaatst, lopen de *Dwerggansjes* moeilijk. Zwemmen en duiken doen zij echter uitstekend. Niet alleen kunnen zij vrij lang onder water zwemmen maar zij zijn ook in staat het lichaam zóver in het water te laten zinken, dat alleen snavel en neusgaten boven blijven, waardoor ze voor vijanden vrijwel onzichtbaar zijn. De vlucht is zeer snel, zodat deze eendjes moeilijk zijn te schieten.

Volgens Prof. MAYR houdt deze soort zich hoofdzakelijk op langs de rivieren in de laagvlakte en in de moerassen. Op Java zijn ze veel talrijker in het gebergte dan aan de kust. Ze worden daar „*meliwis batu*" (= steen-meliwis) genoemd. In hun winterkwartieren komen ze in groepjes van 4-10 stuks voor. Voor hun broedgebieden prefereren ze met riet begroeide meertjes, met boomgroei aan de kant. Zij nestelen namelijk graag in boomholten; liefst 2-4 meter boven de grond. Het wijfje bekleedt de nestholte niet met dons en legt op het vermolmde hout 8-12 crême-witte eieren.

Van dezelfde grootte, doch met veel minder wit, is het *Groene Dwerggansje (Nettapus pulchellus)* van Australië (figuur 1. B.). Alleen de wangen, het midden van de buik, alsmede een gedeelte der vleugels zijn wit. Nek, mantel, vleugeldekveren en keel zijn glanzend metaalgroen. Het opvallendst in het vederkleed zijn echter de delen met gegolfde, donkere dwarslijntjes, zoals de bovenborst, zijden van de nek, flanken en bovenstaartdekveren, hetgeen op de tekening duidelijk te zien is. De bruine bovenkop is eveneens met talrijke lichte dwarsbandjes getekend. Bij deze soort is veel minder geslachtsdimorphisme dan bij de *Katoentaling (coromandelianus).* Bij het wijfje vertoont het glanzend groen in de nek ook witte dwarsbandjes.

Het *Groene Dwerggansje* is broedvogel in Noord-Australië; zowel in het Noordwestelijk- als in het Noordoostelijk gedeelte. Buiten Australië werd hij verzameld in Nieuw-Guinea, in de Zuid-Molukken (Buru en Ceram) en eens, in 1869, in N.O.-Celebes op het Limbottomeer bij Gorontalo. Waarschijnlijk zijn de buiten Australië genoemde plaatsen slechts winter kwartieren van deze soort; in ieder geval is het broeden aldaar niet geconstateerd.

Over het voorkomen in Nieuw-Guinea schrijft Prof. MAYR in zijn in 1941 verschenen „List of New-Guinea Birds", dat dit *Dwerggansje* is verzameld in

het gebied van Merauké tot Port Moresby. Hieraan voegt hij de mededeling toe: „also reported from Lake Jamur, Geelvink Bay (DE BEAUFORT 1909)".

Het is mij niet duidelijk waarom MAYR dan ook niet Noord-Nieuw-Guinea als verblijfplaats van *Nettapus pilchellus (= Cheniscus pulchellus)* noemt. In zijn „Birds from Dutch New Guinea" („Nova Guinea". Vol V. Zoology 1909) deelt DE BEAUFORT mede, dat deze soort op het Jamur-meer in augustus 1903 zeer talrijk was en hij een paartje hiervan verzamelde. Het betreft hier dus geen waarneming, doch bewijsmateriaal.

Prof. Dr. L. F. DE BEAUFORT was zo welwillend mij enige nadere bijzonderheden over het Jamurmeer te verstrekken. Dit grote meer met een oppervlakte van ongeveer 20 km², is gelegen in de „hals", die Nieuw-Guinea ten Westen van de Geelvink Baai met de rest van het grote eiland verbindt. Het ligt in een moerassig gebied en is over grote gedeelten met riet begroeid, waardoor het hier en daar enige gelijkenis met ons Naardermeer heeft. Op dat meer waren zeer veel watervogels, o.a. *Purperkoeten, Waterhoenders, Reigers* en enige soorten *Eenden*. De kleine *Nettapus pulchellus* was in de met riet begroeide gedeelten talrijk.

Enige jaren geleden ontving ik van de Heer L. L. A. MAURENBRECHER, gewezen Resident van Sorong, een residentie waartoe ook de zogenaamde „*Vogelkop*" behoort, een balg van een door hem op 14 augustus 1952 op het *Aitindjoe*-meer geschoten mannetje van het *Groene Dwerggansje*. Daar dit in ieder geval een nieuwe en veel Noordelijker gelegen vindplaats was, maakte ik hiervan een mededeling in een onzer vogeltijdschriften („Limosa", 1955, 1-2, pp. 7-9).

MAURENBRECHER heeft deze eendensoorten talrijk aangetroffen op 2 meren, die ongeveer in het midden van de „VOGELKOP" zijn gelegen. Dit zijn het *Aimaroe*-meer en het *Aitindjoe*-meer. Al zijn deze beide meren ook geen echte gebergtemeren, ze liggen wel dieper in het binnenland dan de tot dusverre op Nieuw-Guinea bekende verblijfplaatsen van deze soort. Zo ligt het *Aimaroe*-meer een half uur vliegen met de Catalina van Sorong op ongeveer 300 m.b.z. en 50 km van de Zuidkust verwijderd. Dit meer is omgeven door kalkgebergten. Het *Aitindjoe*-meer, dat veel kleiner is (lengte enige kilometers; breedte slechts ongeveer 150 meter) ligt tussen steile kalkrotsen en is U-vormig. Hemelsbreed ligt het 30 km ten Zuidoosten van het *Aimaroe*-meer. Op beide meren trof hij deze *Dwerggansjes* talrijk aan. *Boomeenden* („meliwis"; een *Dendrocygna*-soort) waren wel aanwezig, maar niet talrijk. Op het *Aimaroe*-meer bovendien zeer algemeen de in het tweede artikel van „De Eenden van Nieuw-Guinea" behandelde *Groenspiegeleend (Anas supersiliosa rogersi)*. Het *Groene Dwerggansje* is evenals de *Katoentaling* zeer schuw en moeilijk onder schot te krijgen. Bij naderend gevaar kan het voortreffelijk duiken en grote afstanden onder water zwemmen.

Gelet op het feit, dat MAURENBRECHER op beide meren grote aantallen van deze soort in augustus aantrof, lijkt het waarschijnlijk, dat we hier met trekkers uit Australië te doen hebben. Ook op het *Jamur*-meer (DE BEAUFORT) en in Buru (TOXOPEUS) vielen de waarnemingen en verzameldata in onze zomermaanden, dus binnen de trektijd van Australische vogels. Het zal nog bewezen moeten worden, dat *Nettapus pulchellus* bezig is zijn broedgebied in Noordelijke richting uit te breiden. Het gebied in de omgeving van Merauké zou dan m.i. hiervoor in de eerste plaats in aanmerking komen.

Van Australië wordt gemeld, dat de nesten aan de oeverkanten worden gemaakt en van binnen met

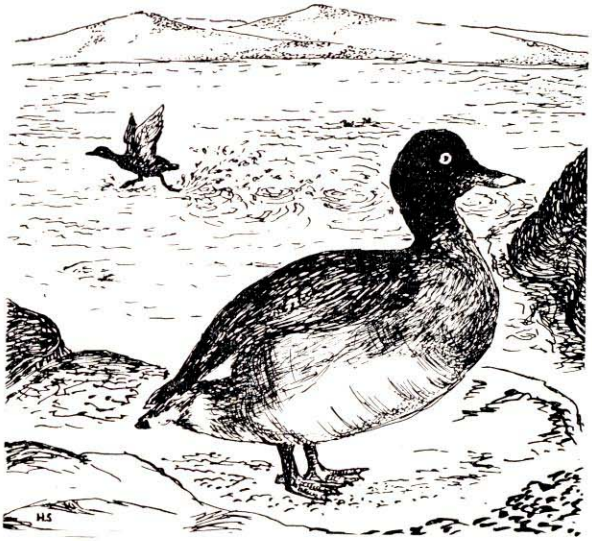

Figuur 2.
Het mannetje van de Australische Witoogeend (Aythya australis). De eend op de achtergrond is bezig „watertrappend" los te komen.
Getekend door Mej. H. Sterkman

veertjes en dons worden bekleed. De 4-11 eieren zijn crême-wit gekleurd. Een enkele maal nestelen ze in boomholten. Zij zijn in staat snel uit het water op te stijgen. Gedurende de vlucht laten zij veelvuldig een eigenaardig klinkende, hoog fluitende toon horen.

Dwerggansjes ziet men zelden in gevangenschap, daar ze wat de voeding betreft zeer „particular" zijn. In de vrijheid leven ze voornamelijk van muskietenlarven en zaden van allerlei waterplanten. Hun voedsel is dus zowel dierlijk als plantaardig. In gevangenschap zijn ze moeilijk aan ander voedsel te wennen. Zo schreef mij tenminste Ir. F. J. APPELMAN, de tegenwoordige Directeur van „Blij-dorp".

De laatste te behandelen eend van Nieuw-Guinea is de *Australische Witoogeend (Agythya australis = Nuroca australis)*. Dit is nu een echte *Duikeend*. Ook in Nederland komen soorten van dit genus voor, namelijk *Tafeleend (ferina), Toppereend (marila), Kuifeend (fuligula)* en *Witoogeend (nyroca)*, zoals we mogen aannemen, dat onze lezers met het type van deze eend wel bekend zullen zijn. In Nederland zijn het in hoofdzaak vogels van open water en zee, die in zeldzame gevallen bij ons broeden, doch in de regel in de wintermaanden het talrijkste zijn, vooral in zeer koude winters, zoals bijvoorbeeld februari 1956. In tegenstelling tot de soorten van het geslacht *Anas*, die tot de „surface feeding ducks" worden gerekend, duiken deze eenden voor het verkrijgen van hun voedsel naar de bodem („diving ducks"). Vliegen de *Grondeleenden (Anas)* bij gevaar rechtstandig uit het water op [1]), de *Duikeenden* stijgen steeds „watertrappend" op (zie figuur 2, achterste vogel).

Het lichaam van de *Duikeenden* is kort en gedrongen. De meeste soorten hebben een totale lengte van 50 cm; dus iets kleiner dan onze *Wilde Eend*.

---

[1]) In de 2de bijdrage deelde ik reeds mede, dat **Salvadori's Gebergteeend,** die tegenwoordig ook in het geslacht **Anas** is ondergebracht, hierop een uitzondering maakt en ook een eind moet „peddelen" om los te komen. Niet alleen om deze reden betreur ik het, dat de oude genusnaam **Salvadorina** is komen te vervallen. C. d. R.

Zij prefereren de diepe, stille rakken, dit zijn de rechte stukken van een rivier tussen twee bochten, maar zijn ook te vinden op gebergtemeren, alsmede bij ondiepe poelen en in moerassen. Hij is zeer schuw en behoedzaam en behoort waarschijnlijk tot een der snelste vliegers onder de eenden.

Het vaderland van deze *Witoogeend* is geheel Australië en Tasmanië. Verder komen zij voor in Nieuw-Zeeland. In Nieuw-Guinea is de soort bekend van het Arfak-gebergte in de „VOGELKOP", doch zij zullen ongetwijfeld ook wel elders te vinden zijn. Op Celebes slechts eens, namelijk in 1917 op het Lindu-meer in het Palu'se verzameld. Hoogst merkwaardig is de vondst in Oost-Java op 2 bergmeren, de Taman Hidup en Tundjung, van het Jang-Plateau, waar deze soort daar sinds 1935 in klein aantal broedt. Dit is wederom een voorbeeld, dat verscheidene Australische vogelsoorten in de laatste tijd bezig zijn hun broedgebied in Noordelijke en Noordwestelijke richting uit te breiden. Dit is o.m. ook geschiedt met de *Australische Koningslepelaar (Platalea leucorodia regia)*, een soort nauw verwant aan onze *Lepelaar*, die door HOOGERWERF enige jaren geleden broedend werd aangetroffen op het vogeleilandje en natuurmonument Pulau Burung in West-Java.

Het mannetje van de *Australische Witoogeend* is gemakkelijk herkenbaar aan de kastanjebruine kop en borst, de bruine rug en vleugels, het wit op het midden van de buik, de witte onderstaartdekveren, alsmede een witte vleugelstreep en — zeer opvallend, althans op betrekkelijk korte afstand — de *geheel witte iris*. Deze laatste is bij het wijfje bruin.

Op de Nieuwe Hebriden komt een iets kleiner ras extima voor.

In Australië wordt deze eend behalve *„Australian White-eyed Duck"*, ook wel *„Hardhead"* en *„White-winged Duck"* (naar de witte vleugelstreep) genoemd.

Zij nestelen in de regel aan de oeverkanten en bekleden de nestkom met gras, veertjes en dons. Een enkele maal zijn nesten in holle bomen gevonden. Gemiddeld worden 'n dozijn glanzende, licht crêmewit gekleurde eieren gelegd. Grotere legsels (er zijn er van 24 stuks gevonden) zijn vermoedelijk het product van 2 wijfjes.

In de 3 in dit tijdschrift verschenen artikelen over „DE EENDEN VAN NIEUW-GUINEA" heb ik herhaaldelijk gewezen op de vele lacunes in onze kennis van deze, ook voor leken zo gemakkelijk kenbare vogels.

Er zijn mij al enige aardige aanvullende waarnemingen medegedeeld, die in dit nummer zijn opgenomen. Ik houd mij aanbevolen voor nieuwe mededelingen. Moge vooral de jagers en de van Gouvernementswege erkende vogelvangers eens extra willen letten op deze vogels, opdat MAYR's „List of New-Guinea Birds" van 1941 met de vermelding van nieuwe vindplaatsen kan worden aangevuld.

Drs. L. COOMANS DE RUITER.

BOEKBESPREKING

Rapport inzake Nederlands-Nieuw-Guinea over het Jaar 1956

Voor ons ligt het rapport van het Ministerie van Zaken Overzee, uitgebracht aan de Verenigde Naties, ingevolge art. 73 e van het Handvest.

Dit lijvige verslag van ongeveer 300 bladzijden bevat twee afzonderlijke delen, waarvan het eerste is samengesteld uit vier hoofdstukken, n.l. het algemeen gedeelte, de economische toestand, de sociale toestand en het onderwijs.

Het tweede deel bevat een groot aantal bijlagen. Tussen beide delen in zijn 21 prachtige foto's opgenomen welke een beeld geven van hetgeen op Nieuw-Guinea gaande is.

Alvorens de inhoud nader onder de loupe te nemen, dienen we eerst te zien wat de Inleiding tot dit rapport behelst.

Hierin staat o.m.: De verplichtingen voortvloeiende uit Hoofdstuk XI van het handvest der Verenigde Naties ten opzichte van de bevolking, hebben de onverminderde aandacht, zowel van de Nederlandse als van de territoriale regering; het bestuur werd uitgeoefend in zes afdelingen, omvattende 22 onderafdelingen; in de Baliem-vallei werden voorbereidingen getroffen voor de vestiging van een bestuurspost: met gebruikmaking van het locaal aanwezige arbeidspotentieel wil men zo spoedig mogelijk komen tot aanleg van een vliegveld, waarbij veel medewerking wordt ondervonden van de Amerikaanse zending die in de vallei een zendingspost heeft; te Hollandia, Biak en Manokwari werden door het gouvernement de eerste specifieke behuizingen voor inheemsen gebouwd; in Hollandia, Biak, Manokwari, Sorong, Fakfak en Merauke werd de zeehaven-accomodatie hetzij verbeterd, hetzij uitgebreid, terwijl voor voedsel-bevoorrading van het binnenland door middel van watervliegtuigen enkele bases werden gevestigd; de vliegvelden Ransiki en Timoeka werden in gebruik genomen door Dakota-vliegtuigen; voorts kwamen in de binnenlanden enkele vliegveldjes voor het gebruik van lichte vliegtuigen ten behoeve van het zendingswerk gereed; het aantal gouvernementsvaartuigen werd wederom uitgebreid; ook het aantal vaartuigen van de Nederlands-Nieuw-Guinea Petroleum Maatschappij nam toe; een bulkopslagplaats voor oliën kwam gereed te Hollandia; in de radiotelefonieverbinding met Nederland werd Biak opgenomen; voorts kwam een telex-verbinding tot stand tussen Hollandia en Biak; de werkzaamheden aan de scheepswerf te Manokwari vorderden gestaag, enkele kleinere schepen konden reeds ter plaatse worden gerepareerd; in mei 1956 leverde de zagerij te Manokwari het eerste gezaagde hout; op de proefpolder van het mechanisch rijstbedrijf in het stroomgebied van de Koembe kon de eerste rijstoogst worden verwerkt; het wetenschappelijk onderzoek op medisch terrein en de bestijding van volksziekten, o.m. op voedingsgebied, malaria, framboesia, tuberculose- en kindersterfte-bestrijding werd voortgezet.

Nederlands-Nieuw-Guinea was vertegenwoordigd op een aantal internationale conferenties; in nauw contact met officials van de Worlds-Health Organisation werd in de Philippijnen een studie gemaakt op het gebied van de leprabestrijding; een tweetal beambten van de afdeling Zeevisserij werd door de South-Pacific Conferentie in staat gesteld een cursus van 4 maanden te Noumea te volgen.

De tevoren door de World Health Organisation en UNICEF verstrekte financiële en materiële steun bij de malaria-, framboesia-, lepra-, t.b.c.- en kin-

dersterfte-bestrijding werden gecontinueerd en incidenteel uitgebreid.
Het algemeen gedeelte (hoofdstuk I) bevat o.m. de ligging, oppervlakte en bevolking, topografie, het klimaat, de voornaamste natuurlijke hulpbronnen (landbouw, bosbouw, veeteelt, mijnbouw), de bevolking en het bestuur. Hoofdstuk II geeft o.m. allerlei gegevens over landbouw en veeteelt gezien in het licht van de algemene economische situatie, het boswezen, de visserij, de mijnbouw, electriciteit, nijverheid, verkeer en communicatie, openbare financiën, bank- en credietwezen en de handel.
Hoofdstuk III behandelt de sociale toestand zoals de algemene problemen van ras en cultuur, de rechten van de mens, de status van de vrouw, arbeid en arbeidsvoorwaarden, coöperaties, levensstandaard, stads- en woningbouw, sociale verzekering en sociale zorg, bestrijding van de misdadigheid, gezondheidszorg waarbij o.m. de opleiding van geneeskundig personeel van Papoease landaard. Hoofdstuk IV ten slotte geeft gegevens over de algemene situatie van het onderwijs en de publiciteit (nieuwsbladen, bioscopen en projectie-installaties en de radioomroep).
Het tweede gedeelte van het rapport geeft in een aantal statistieken op ieder gebied een enorm aantal gegevens, veel te veel om in een beknopt verslag op te noemen.
Na lezing van dit prachtig en minitieus opgezet rapport komt men tot de volgende slotsom:
Het ware te hopen dat de leden van de Verenigde Naties een grondige studie ervan zullen maken.

Jan van Eechoud: Vergeten Aarde. Uitg. v/h C. de Boer Jr., Amsterdam. 3e herziene druk.

Van Eechoud geeft in „Vergeten Aarde" een volledig beeld van Nederlands Nieuw-Guinea, het land dat hij door en door heeft leren kennen in de jaren vóór, tijdens en na de oorlog. Het verhaal van vele persoonlijke belevenissen, geweven door de meer zakelijke beschouwingen over het volk, de economie, het bestuur, de cultuur, arbeidsproblemen, de oude en de nieuwe tijd, de verwachtingen voor de toekomst, geven aan dit boek een prettige leesbaarheid.
Wij kunnen het een ieder aanbevelen, die zich wil verdiepen in de vele problemen van dit land, dat bezig is zich uit zijn uiterst primitieve staat los te maken en, met Nederlandse hulp, te worden tot een moderne, geordende samenleving.
Het boek is geïllustreerd met 55 foto's en 2 kaarten.

„Wij vochten in het bos" door M. Ch. Kokkelink, Ridder M.W.O.
Uitgave P. N. van Kampen en Zn, Amsterdam.

Op een eenvoudige, onopgesmukte wijze vertelt M. Ch. Kokkelink, de geschiedenis van een troepje militairen — waarvan hij deel uitmaakte en waarover hij later het commando voerde — dat bij de bezetting van Manokwari door de Japanners op 12 april 1942 het binnenland introk en daar enige jaren een hopeloze strijd voerde tegen de achtervolgende vijand, honger en ziekte.
Iedereen, die dit boek leest zal vol bewondering zijn voor dit groepje helden en medeleven met hun grote en vaak trieste avonturen. Onder leiding van de Kapitein Willemsz Geeromsz, die in april 1944 gevangen genomen en later door de Japanners werd geëxecuteerd, werd met 57 man grotendeels gemobiliseerde kolonisten, waarbij zich later nog enigen aansloten, de ongelijke strijd begonnen en slechts 16 hebben het einde beleefd.
De anderen zijn gesneuveld of omgekomen van honger, uitputting en ziekte.
Men komt diep onder de indruk van de heldhaftige wijze, waarop Kokkelink en de zijnen gedurende de donkere jaren 1942-1945 Nederlands naam hebben hooggehouden. Een boek dat wij een ieder kunnen aanbevelen.

Ter vergemakkelijking van onze administratie verzoeken wij contributie en abonnementsgeld over het jaar 1958 tijdig aan ons over te maken op onze postgirorekening 550550.

SCHOOLDIENST

Met ingang van het nieuwe schooljaar kwam onze schooldienst weer op gang.
Door de heer C. Hokke werden de volgende scholen bezocht:

4 oktober 1957: Chr. Lyceum te Dokkum, waar op uitnodiging van Dr. Bolhuis klassen van verschillende scholen aanwezig waren.

18 oktober 1957: St Antoniusschool voor U.L.O., Loudelsweg 20 te Bergen (N.H.).
Middelbare Meisjesschool, Bergen (N.H.).

22 oktober 1957: Bijz. H.B.S. „F. de Munnik", Plompetorengracht 9, Utrecht.

25 oktober 1957: Ger. U.L.O. te Lisse.

27 oktober 1957: R.K. Internaat te Ossendrecht (N.Br.).

5 november 1957: Chr. M.U.L.O., Bastionstraat 1 te Breda.

6 november 1957: Herv. U.L.O., Kanaalstraat te Lisse.
R.K. U.L.O., Oranjelaan te Lisse.

12 november 1957: Chr. U.L.O., Sassenheim.
Mevrouw A. Moll-Lips hield voordrachten voor de leerlingen van het Johannes Calvijn Lyceum te Rotterdam op 6 november; de Willem de Zwijger H.B.S. te Rotterdam op 14 november.
Met deze lezingen werden in het geheel ruim 1200 leerlingen bereikt.

WELLICHT TEN OVERVLOEDE VESTIGEN WIJ ER DE AANDACHT OP, DAT CAUSERIEEN OVER NIEUW-GUINEA DOOR ONZE STICHTING GEHEEL KOSTELOOS WORDEN VERZORGD.

HET Lepra-ZIEKENHUIS

VERANTWOORDING VAN ONTVANGEN BIJDRAGEN IN HET TIJDVAK 10 OKT.—1 DEC. 1957 (9e OPGAVE)

F. J. J. te dH.	*f*	10,—
W. J. W.-W. te Z.	,,	10,—
E. L. B.-H. te dS.	,,	2,50
V. M. B.-B. te B.	,,	5,—
C. G. V. te R.	,,	10,—
J. W. H. L. te dH.	,,	10,—
J. A. F. G.-S. te H.	,,	10,—
Ch. v. d. Z. te V.	,,	3,—
Ir. J. T. D. te A.	,,	10,—
L. d. B. te S.	,,	10,—
W. J. L. T.-N. te dH.	,,	2,50
W. F. C. v. d. B. te Z.	,,	5,—
R. H. te A.	,,	2,50
J. M. W. v. T. te A.	,,	10,—
E. v. P.-v. d. K. te dH.	,,	10,—
P. F. d. B. te U.	,,	2,50
C. D. te U.	,,	,250
C. K. te dH.	,,	5,—
G. D. te V.	,,	5,—
J. S. te O.	,,	2,50
Drs. J. B. F. v. H. te V.	,,	25,—
M. A. D.-N. te dH.	,,	5,—
T. J. B. te V.	,,	5,—
Ds. J. te D.	,,	2,50
P. A. T. te D.	,,	25,—
F. A. B. te B.	,,	10,—
P. A. K. Wzn. te A.	,,	2,50
A. L. M. K. te A. (I.)	,,	100,—
S. W. S.-d. L. te K.	,,	10,—
M. C. M. te dH.	,,	1,—
J. C. te dH.	,,	3,50
A. v. K. te dH.	,,	5,—
A. C. O.-O. te L.	,,	5,—
W. C. H.-K. te B.	,,	2,50
J. G. G. te A.	,,	2,50
M. B. te H.	,,	2,50
Th. M. J. B. te G.	,,	5,—
L. Ch. H. N. te J.	,,	10,—
B. S. te B.	,,	2,50
C. E. v. d. S.-S. te D.	,,	5,—
A. H. d. B. K. te dH.	,,	20,—
J. B.-W. te H.	,,	5,—
J. A. Bar. d. V. v. S. te W.	,,	50,—
W. A. d. B. te R.	,,	2,—
D. H. v. L. te A.	,,	5,—
W. P. G. te K.	,,	10,—
t. H. te H.	,,	2,50
M. J. E. W. te R.	,,	2,50
B. W. te V.	,,	5,—
H. J. L. te dH.	,,	10,—
C. v. S. te R.	,,	10,—
D. W. te A.	,,	5,—
K. H. te H.	,,	3,—
C. v. H. J. te A.	,,	5,—
L. M. B.-S. te N.	,,	5,—
M. S. te A.	,,	5,—
L. H. S. te A.	,,	2,—
A. B. M. H.-S. te D.	,,	5,—
J. J. M. M. te A.	,,	10,—
C. D.-v. d. B. te W.	,,	2,50
A. v. d. B. te E.	,,	5,—
H. M. M. J. te O.	,,	2,50
J. G. te V.	,,	2,50
H. G. Sr. te B.	,,	5,—
M. H. te M.	,,	10,—
C. M.-S. te D.	,,	500,—
H. V. te F.	,,	16,50
C. H. S. M. te dH.	,,	2,50
Mr. Ch. F. M. d. W. te A.	,,	2,50
Dr. R. L. te D.	,,	25,—
M. C. T.-E. te dH.	,,	25,—
C. J. v. G. te R.	,,	1,—
D. F. S. te A.	,,	10,—
J. C. V. te H.	,,	5,—
Ir. J. H. de H. te O.	,,	15,—
Jhr. A. E. v. H. v. E. te L.	,,	10,—
J. Th. K. v. d. B. te B.	,,	10,—
D. J. d. G. te dH.	,,	10,—
J. J. F. te V.	,,	10,—
A. A. v. M.-V. te dH.	,,	10,—
P. A. M. V. te R.	,,	1,—
Ir. G. S. H. te D.	,,	2,50
E. G.-v. L. v. d. H. te G.	,,	10,—
B. B. te R.	,,	2,50
M. E. S. te dH.	,,	1,—
R. J. E. M. te dH.	,,	10,—
F. H. V. te D.	,,	5,—
Fa. R. J. d. V. en Z. te D.	,,	25,—
A. d. B. te R.	,,	2,50
E. P. C. d. B.-H. te R.	,,	25,—
A. M. T. te H.	,,	5,—
H. L. J. D. te dH.	,,	5,—
N. V. te H.	,,	10,—
W. E. Ch. H. te R.	,,	1,—
H. N. te A.	,,	2,—
G. v. W.-d. L. te dH.	,,	10,—
A. A. H.-v. A. te dH.	,,	2,50
Ph. J. H.-A. B. te sG.	,,	2,50
T. K. te S.	,,	10,—
M. v. A.-G. te D.	,,	2,50
P. A. B.-v. d. B. te A.	,,	10,—
L. H. te O.	,,	10,—
Ir. J. L. d. D. te U.	,,	2,50
B. v. L. te N. L.	,,	2,50
J. L. te R.	,,	25,—
R. v. D. te T.	,,	10,—
Mr. P. J. C. E. v. D. te N.	,,	50,—
C. W.-H. te A.	,,	5,—
Sl. v. h. H. J. v. S. te U.	,,	15,—
Jhr. F. C. L. G. te H.	,,	25,—
Ir. J. v. d. V. te dH.	,,	5,—
J. E. H. B. te S.	,,	2,—
R. S. te A.	,,	5,—
F. S.-K. te dH.	,,	5,—
G. J. K. te W.	,,	1,—
W. M. v. d. M. D. te M.	,,	10,—
E. v. d. M. te E.	,,	2,50
Ger. Ulo (J. D.) te N.	,,	31,—
C. H. te C.	,,	10,—
N. N. te X.	,,	10,—
M. Z. te B.	,,	2,50
A. v. K. te L.	,,	1,—
J. P. te A.	,,	3,69
A. v. A. te A.	,,	5,—
F. T. te O.	,,	3,—
Zr. A. E. te V.	,,	2,50
I. B.-I. te B.	,,	10,—
M. d. B. te A.	,,	2,50
W. C. M. B. te A.	,,	12,—
Dr. B. K. te S.	,,	10,—
W. K. te A.	,,	10,—
M. P. v. d. L. te S.	,,	25,—
Douair. Jhr. F. A. G. B. v. B.-v. M. te dH.	,,	2,50
C. C. B. te K. a. Z.	,,	2,50
Ir. H. A. v. d. B. te G.	,,	2,50
Mr. J. H. M. te R.	,,	1,50
W. W. K. te A.	,,	5,—
M. A. C. G.-v. H. te L.	,,	5,—
P. d. C. te B.	,,	1,—
P. v. E. te R.	,,	2,50
Zr. T. H. te dH.	,,	5,—
V. D. N. V. te A.	,,	50,—
E. v. V. te R.	,,	10,—
L. F. H. te B.	,,	5,—
N. E. B. te A.	,,	10,—
T. v. d. P. te H.	,,	4,—
E. P. te V.	,,	2,50
N.V. Dfabr. M. te A.	,,	10,—
Mr. Dr. J. R. te dH.	,,	10,—
Ir. H. t. B. H. te dH.	,,	10,—
G. K. te S.	,,	2,50
H. L. B. te K.	,,	5,—
Ir. J. L. d. D. te U.	,,	2,50
H. W. te G.	,,	5,—
C. d. V.-A. te A.	,,	2,75
C. M. B. W. te A.	,,	5,—
W. S. te A.	,,	2,75
Tj. N. te N.	,,	5,—
H. M. L. O. Jr. te dH.	,,	2,50
M. d. J. te dH.	,,	5,—
Dr. A. J. C. d. W. te dH.	,,	20,—
A. M. te R.	,,	5,—
G. J. d. D. te R.	,,	1,—
Dr. Ir. Ch. Th. G. te V.	,,	50,—
Mr. C. S. N. C. te A.	,,	25,—
W. H. te dH.	,,	1,50
C. C. W. te V.	,,	10,—
J. J. W. te B.	,,	15,—
G. R. te A.	,,	25,—
C. L. te Z.	,,	5,—
H. B.-v. W. P. te dH.	,,	10,—
J. A. L.-B. te H. t. H.	,,	10,—
F. G. v. d.E. te W. a. Z.	,,	5,—
A. T. v. d. te dH.	,,	5,—
C. M. te dH.	,,	5,—
J. V. te H.	,,	5,—
K. l. R. te I.	,,	1,—
W. J. W. te dH.	,,	5,—
A. C. S. te A.	,,	25,—
J. A. W. te W.	,,	5,—
L. N. te M.	,,	1,50
W. B. te dH.	,,	10,—
A. G.-D. v. d. L. te E.	,,	25,—
A. I. te A.	,,	5,—
F. d. W. te U.	,,	10,—
A. P. N. te R.	,,	10,—
R. G. C. v. d. B.-v. B. t. K. te A.	,,	10,—
Fam. W. d. V. te W.	,,	10,—
D. v. d. L. te P.	,,	2,—
Ir. G. F. C. te L.	,,	25,—
J. W. G. M. te 's-H.	,,	5,—
A. A. M. v. P. te L.	,,	5,—
J. S. G. te F.	,,	25,—
Nigimij te A.	,,	300,—
H. J. v. K. te G.	,,	10,—
J. C. S. te A.	,,	10,—
H. H.-d. R. te S.	,,	10,—
Dr. A. B. te R.	,,	5,—
F. G. M.-W. F. H. te dH.	,,	5,—
J. I. C. te L. K.	,,	10,—
B. L. B. te B.	,,	10,—
G. A. E. B. S.-V. te H.	,,	10,—
Fa. A. v. d. K. Zn. te L.	,,	10,—
A. M.-v. d. G. te H. t. H.	,,	10,—
D. F. te V.	,,	5,—
J. A. H. v. L. te B.	,,	2,—
F. R. te A.	,,	10,—
Dr. K. R. P. te dB.	,,	7,75
J. C. P.-R. te Z.	,,	2,50
M. A. H. te A.	,,	2,50
J. H. E. v. G. te E.	,,	2,50
H. C. B. te dH.	,,	2,50
A. K. te J.	,,	5,—
C. J. N.-K. te Z.	,,	2,50
H. Th. H. te dH.	,,	10,—
G. E. B. te A.	,,	5,—
A. d. R. te V.	,,	10,—
Rente Bank	,,	96,67
W. S.-G. te A.	,,	10,—
Drs. D. G. M. te L.	,,	2,50
Dr. C. B. te H.	,,	10,—
Dr. H. G. B. te M. (Sp.)	,,	10,—
L. J. S.-S. te dH.	,,	3,—
A. B. B. te K.	,,	5,—
H. K. te A.	,,	5,—
Mr. H. R. M. te dH.	,,	10,—
N. N. G. P. M. te S. (N.N.G.)	,,	4000,—
F. S.-K. te dH.	,,	5,—
G. W. R. te dH.	,,	14,—
J. H. te Z.	,,	50,—
G. B. via S. T. te R.	,,	100,—
G. V. te Z.	,,	2,—
H. B. M. te S. (N.N.G.)	,,	500,—
A. J. R.-S. te R.	,,	5,—
C. M. v. d. H. te D.	,,	10,—
Dr. M. G. S. te H.	,,	5,—
C. G. d. G. te H.	,,	2,50
W. J. A. te S.	,,	10,—
A. T. te G.	,,	5,—
G. D. te D.	,,	10,—
H. en Co. te A.	,,	10,—
J. J. F. A. B. te dH.	,,	4,—
S. d. V. te K.	,,	5,—
Avond te Rotterdam	,,	139,95
	f	7699,06
Vorige verantwoordingen	,,	23081,87
	f	30780,93

Ons gironummer is 550550. Op de strook s.v.p. vermelden: Lepraziekenhuis.

Wat ons in Nieuw-Guinea bezig houdt

Droeve balans

Het is droef voor de tweede maal in zeer korte tijd deze rubriek over het wel en wee van Nieuw-Guinea te moeten aanvangen met de melding van een nieuw vliegongeluk. Een ongeluk, waar wederom drie mensen, drie Nederlanders die hier met plichtsbetrachting en nauwgezetheid hun taak vervulden, het leven bij inschoten. Opnieuw verloor de Nederlands Nieuw-Guinea Luchtvaartmaatschappij „De Kroonduif" N.V. twee ervaren vliegers, bracht de Kon. Marine een offer. In vier maanden tijds stortten achtereenvolgens in Nieuw-Guinea neer een KLM-Superconstellation — de „Neutron" — een „Master Mariner"-amfibievliegtuig van de Kon. Marine, een „Twin Pioneer" van de Kroonduif en nu van dezelfde maatschappij een „Beaver"-toestel, tezamen 73 mensenlevens voor zich opeisend. En dat, terwijl er sedert 1950, 7½ jaar lang dus, nimmer iets gebeurde....

Het onderzoek inzake de „Neutron" — de grootste vliegramp in de geschiedenis van onze nationale luchtvaartmaatschappij — heeft meer tijd in beslag genomen dan zich aanvankelijk liet aanzien, zodat over oorzaak en aanleiding nog niets bekend is. De „Mariner" van de Marine, die medio augustus bij het Moppa-vliegveld van Merauke in Zuid-Nieuw-Guinea neerstortte, maakte een vliegfout. Men was in een vrij dichte grondmist gestart, waardoor het zicht slecht was en de piloot de baan kennelijk verkeerd berekende.

Bij de „Twin Pioneer" moet de oorzaak aan een constructiefout hebben gelegen waardoor de vleugel, toen het toestel vrij scherp tijdens een proefvlucht werd omgetrokken, afbrak. En de „Beaver" die deze droeve rij afsluit, raakte met de tiptank aan de rechtervleugel een kokospalm, die schuins omhooggroeide boven een verlaten strandje, in de buurt van Koembe, het rijstproefbedrijf. Wat de als zeer voorzichtig bekend staande, ervaren piloot Ab Ringma ertoe bewogen heeft zo laag te vliegen, is thans nog in onderzoek.

Wederom hebben autochtonen overigens zich tijdens deze vierde vliegramp onderscheiden. Want de overlevende vierde inzittende, wingcommander Mould, werd door hen voorzichtig, en zo goed en zo kwaad als het ging, van het verlaten strandje in de richting van Koembe gedragen totdat helpers van deze nederzetting die taak van hen overnamen. De Engelsman bevond zich aan boord om proeven te nemen met een Decca-installatie, welke hij juist in het toestel had aangebracht. Door toepassing van dit Decca-systeem is het mogelijk kaarteringswerkzaamheden, waarover anders maanden wordt gedaan, binnen het bestek van uren uit te voeren. Maar daarvoor was noodzakelijk dat behalve laag, ook langzaam diende te worden gevlogen.

Men verbinde aan de omstandigheid dat zo kort na elkaar vliegongelukken plaats hadden niet de conclusie, dat vliegen in Nieuw-Guinea nu zo'n riskante bezigheid is. Met het vliegen in dit rijksdeel zijn niet meer of niet minder risico's verbonden als waar ook op dit halfrond. De vliegveiligheid is hier groot, mede doordat voortdurend nieuwe vliegvelden worden aangelegd, landingsbanen meer, welke als een keten langs de Noord- en Noordwestkust van Nieuw-Guinea liggen. Het Mokmer-vliegveld van Biak behoort tot de modernste van de Pacific, niet het minst door het keurige stationsgebouw en KLM-hotel, welke daar op steenworpsafstand vandaan liggen.

De „Beaver" van de Kroonduif, welke medio november in Zuid Nieuw Guinea neerstortte, vloog vermoedelijk met de rechtervleugel tegen deze klapperboom op.

Maar andere, snelle verbindingen dan per vliegtuig bestaan in Nieuw-Guinea niet. Er zijn geen treinen, geen snelbusdiensten die de ene plaats met de andere verbinden. Dienstreizen worden derhalve uitsluitend vlieggewijs gemaakt. Er wordt veel gevlogen op Nieuw-Guinea en ondanks alles blijft ons vertrouwen in de „Kroonduif" en de burgerluchtvaart ongeschokt.

De gesel gegeseld

Malaria werd tot voor kort nog de „gesel van Nieuw-Guinea" genoemd. En geen wonder: hoeveel mensen, groten en kleinen, aan deze door een bepaalde muskiet overgebrachte, vreselijke ziekte zijn overleden is met geen mogelijkheid te zeggen. Het waren er tè veel.

Keer op keer echter werd deze gesel in de achter ons liggende jaren door de afdeling Malariabestrijding, onder leiding van de zo energieke dr. Dick Metselaar, met gelijke munt betaald. Hij bestudeerde, samen met een andere malarioloog, prof. Van Thiel, de leefwijze van de Anopheles Punctulatus — zoals de beruchte muskiet heet — en viel toen aan: met DDT, met Dieldrine, daarnaast de bevolking medisch grondig aanpakkend met de nieuwste preparaten en profylaxes. In praktisch iedere plaats, die over land of over water te bereiken is, en waar de spuitploegen van de Malariabestrijding als bewijs van hun komst een dun laagje DDT-kristallen op de wanden der woningen achterlieten, is de malariacurve sterk omlaag gegaan.

Maar nog steeds experimenteert de rusteloze dr. Metselaar. Hij wil de Anopheles — en die van Nieuw-Guinea heeft de naam zeer „hard" te zijn en op de gekste plaatsen te kunnen broeden — in haar eigen omgeving, het water, aanpakken. De malarialoog neemt daarom proeven met allerlei larvenetende vissen, die mogelijk straks in allerlei moerassen kunnen worden losgelaten.

Een daarvan, de Tilapia Mossambica, heeft de naam zich niet alleen snel aan de omstandigheden te kunnen aanpassen, maar tevens zich snel te ver-

menigvuldigen. Als voedsel nemen deze vissen de larven tot zich die op en in het water leven, en de ervaring heeft geleerd dat vijvers waarin de Tilapia leeft, vrij zijn van muskietenlarven.

Nu heeft de directeur van de dienst van Gezondheidszorg, de heer Bierdrager, terugkerende van een dienstreis naar Formosa en Japan waar hij conferenties bijwoonde, 25 van deze Tilapia mee kunnen nemen naar Hollandia. Eind november telden zij al 700 stuks.

Het is duidelijk dat deze vis ook een zeer welkome aanvulling op het veelal eiwitarme menu van de bevolking kan betekenen. Overigens hoopt dr. Metselaar, die van 13 tot 20 december in Bangkok een Malaria Symposium van de Wereldgezondheidsorganisatie bijwoonde, gezamenlijk met o.m. zijn collega uit Australisch Nieuw-Guinea, dat uit deze conferentie een coördinatie voort zal vloeien voor een gemeenschappelijke aanpak van de malariabestrijding in zowel Oost- als West-Nieuw-Guinea.

Een andere gesel van Nieuw-Guinea, de framboesia, worden eveneens de nodige klappen toebedeeld. De grootscheepse bestrijdingscampagne, welke in alle laagvlakten van dit uitgestrekte Westelijke deel van het eiland destijds werd gelanceerd, is begin december geëindigd.

Persdelict

Ondanks het feit dat in Nieuw-Guinea, zoals vaak beweerd is, geen „vrije pers" bestaat, heeft dit rijksdeel toch voor het eerst in de geschiedenis een „persdelict" meegemaakt. Het betrof hier een redacteur van het verenigingsblad van de Auto- en Motorclub A.M.C., die door een artikel over de wenselijkheid en doelmatigheid van de in de bebouwde kom vastgestelde maximumsnelheid, de activiteit der Verkeerspolitie daarbij onder de loupe nam. Schrijver ging er daarbij van uit dat de witte petten van de leden van dit politiecorps een bepaalde preventieve werking uitoefenen op de motorist en automobilist, waardoor zij soms ook buiten de bebouwde kom bij het zien van een witte pet hun snelheid tot beneden de 50 km terugbrengen. Omdat de Verkeerspolitie deze „psychologie van de witte pet", zoals schrijver opmerkte, eveneens door had werden door politiemensen, maar nu in burger, z.g. „vallen" opgezet, om eventuele hardrijders te grijpen.

Dit laatste laakte de redacteur in zijn artikel, waarbij hij letterlijk o.m. schreef: „Want laten we heel eerlijk zijn: is het werkelijk zo'n doodzonde om, wanneer de omstandigheden zich daarvoor lenen wat harder te rijden? Moet een verantwoorde overtreding van de snelheidsbeperking, waardoor de veiligheid van het verkeer niet in gevaar wordt gebracht, werkelijk op zo'n wijze worden geconstateerd en gestraft? Moeten daarvoor politiemannen — die op andere plaatsen veel dringender en noodzakelijker taken zouden kunnen vervullen — daarvoor als NKVD-spionnen achter bosjes kruipen? Er is voor de politie op verkeersgebied nog meer dan genoeg te doen en daarvoor heeft zij iedere beschikbare man nodig, zodat zij zich niet kan permitteren genoemde bosjesmannen nutteloze bekeuringen te laten verrichten".... En dit kon de politie niet over haar kant laten gaan.

In Nederland ziet men dergelijke dingen allemaal een beetje anders. Daar kan het gebeuren dat een bekend rubriekschrijver in een der grootste Nederlandse dagbladen regeringsleden bij herhaling ongestraft „staatsruiveniers" noemt. Maar men is in Nieuw-Guinea ontzettend gevoelig voor kritiek. Soms lijkt het erop, dat men hier bang is zich aan koud water te branden.

En dies kreeg de betrokken A.M.C.-redacteur een proces aan de broek, waarbij hem het bovenaangehaalde door de rechter als beledigend en denigrerend voor de daarin bedoelde politiemannen werd aangerekend. Het eerste persdelict in Nieuw-Guinea had het licht gezien; de journalist werd veroordeeld tot *f* 150.— boete subs. twee weken....

Raad voor Volksopvoeding

Nadat het er oorspronkelijk, zes jaar terug, de schijn van had dat de voor de bevolking van Nieuw-Guinea zo belangrijk schijnende Raad voor Volksopvoeding geen levensvatbaarheid bezat en na een drietal vergaderingen reeds in het moeras der vergetelheid wegzonk, is nu kortgeleden dit college nieuw leven ingeblazen. Het is te hopen dat de Raad nu een langer leven dan toen beschoren is.

„Toen", dat was op 14 mei 1951, dat de uit 15 leden bestaande Raad voor Volksopvoeding voor de eerste maal in het ISAN-gebouw te Hollandia-Binnen bijeen kwam, onder voorzitterschap van het toenmalig hoofd van het Kantoor voor Bevolkingszaken en huidige Gouverneur, dr. J. van Baal.

De verwachtingen in dit belangrijke college waren hooggestemd. De Raad, waarin behalve Missie en Zending ook het ambtelijke en partikuliere element vertegenwoordigd was, zou zich in de eerste plaats in raadgevende zin bezighouden met onderwerpen van sociaal-opvoedkundige aard, welke voor de autochtone bevolking van belang waren. Zo stonden destijds op het programma van bespreking genoteerd een subsidie-ordonnantie voor het lager onderwijs, vernieuwing van het dorpsonderwijs, dansfeesten en de betekenis van spel en feest in het dorpsleven, dorpseconomie en -coöperatie, de verkoop van sterke drank aan Papoea's en hun bioscoopbezoek, parallel aan de hiermee verband houdende filmkeuring. Het was een wijd en belangrijk arbeidsveld dat de Raad voor Volksopvoeding in mei 1951 en latere jaren te wachten stond.

Maar na drie zittingen was het college reeds ingedommeld in een slaap, die ruim zes jaar zou duren. De tijden veranderden en het hoofd van het Kantoor voor Bevolkingszaken van toen is Gouverneur van Nieuw-Guinea geworden. Misschien is het juist hierdoor, dat de Raad uit zijn enertie werd gewekt. Zei dr. Van Baal toen, op die eerste zitting in 1951 niet, in zijn inaugurale rede: „Wij allen brengen in het vervullen van onze taak ten opzichte van de bevolking niet slechts datgene, waartoe wij krachtens ons ambt of onze functie geroepen zijn, maar wij brengen onszèlf en wij brengen daardoor de bevolking in aanraking met het geheel van onze eigen levens- en wereldbeschouwing. Dit is het ogenblik dat ontroert, omdat het mij terugvoert naar de tijd, toen ik als jong controleur in dit land kwam met het optimisme, dat er voor dit probleem een oplossing te vinden moest zijn. Thans aanvaard ik gaarne de taak waartoe ik geroepen word, omdat ik destijds het land verliet met het gevoel iets onvoltooid achter te laten".

Wellicht, met het einde van zijn ambtstermijn als Gouverneur nu in zicht, heeft dr. Van Baal ditzelfde onbevredigende gevoel wederom bekropen en wilde hij in ieder geval dit college, dat voor de autochtone bevolking van Nieuw-Guinea zo belangrijk kan zijn, weer in ere herstellen.

De nieuwe raad telt 16 leden, van wie vier van buiten Hollandia komen. Er zijn drie Papoea-leden. De opening geschiedde door de directeur van Binnenlandse Zaken, de heer J. C. Baarspul.

Bijzondere aandacht besteedde het college thans aan de problemen, die verband houden met de werving van Papoea-werkkrachten en de invloed daar-

van op de dorpssamenleving, terwijl ook de noodzaak bepleit werd van het in meerdere mate betrekken van adviserende en vertegenwoordigende raden bij ontwikkelingsobjekten. Om de indruk van bevoogding welke de naam „Raad voor Volksopvoeding" mogelijk zou kunnen suggereren, weg te nemen, besprak de Raad een naamsverandering in „Raad voor Volksontwikkeling". In welke vorm of onder welke naam ook, wij spreken de hoop uit dat dit tot nieuw leven gekomen college door zijn adviezen zal bijdragen tot een principieel-verantwoorde, bij de autochtone sfeer aansluitende, volksopvoeding en -verheffing in Nieuw-Guinea.

Voedingsraad

„Ruim veertig procent van de ziekten en sterftegevallen bij de oorspronkelijke bevolking van Nederlands Nieuw-Guinea, de Papoea's, kan voorkomen worden door een betere voeding, in het bijzonder eiwitvoeding". Dit is een van de conclusies welke wordt getrokken in het rapport over het eerste halfjaar van de werkzaamheden van de Voedingsraad, die begin van dit jaar het levenslicht zag. Zoals uit de naam al mag worden afgeleid, bemoeit dit college zich hoofdzakelijk met het beramen van maatregelen, die kunnen leiden tot verbetering in kwantiteit en kwaliteit van het autochtone menu. Daarnaast richt de Raad zijn aandacht op de voedsellandbouw, terwijl zij studies en onderzoekingen op het gebied van voeding bevordert.

Nu is het eerste rapport van dit college verschenen.

In de eerste plaats heeft de Voedingsraad zich in het afgelopen half jaar beziggehouden met de vraag: Hoe kan de bevolking het best worden voorgelicht over de consumptie en produktie van die voedingsmiddelen, waaraan uit oogpunt van gezondheid het meeste gebrek bij haar bestaat. Wellicht kunnen Voedingsraad en Malariabestrijding elkaar hier de bal toespelen, want eerstgenoemd college acht o.m. de invoering van visvijvers uit voedingsoverwegingen een zeer urgente aangelegenheid. De Tilapia Mossambica, door de Malariabestrijding eigenlijk om andere redenen ingevoerd, kan hier wellicht voor bal spelen.

De Nederlands-Australische verklaring

Vrijwel de gehele Nederlandse en deels ook de internationale pers heeft grote aandacht geschonken, voor het allergrootste deel in gunstige zin, aan de Australisch-Nederlandse verklaring welke tijdens het bezoek van de minister van Zaken Overzee aan Australië werd afgelegd. Bijna unaniem bezongen de Nederlandse dagbladen de voordelen, die uit een geïntensiveerde samenwerking tussen het Australische en Nederlandse deel van Nieuw-Guinea zouden kunnen voortvloeien — zulks ten gunste van de autochtone bevolking — en noemden zij het een voortreffelijk staaltje van staatsmanschap.

Weinig is echter nog vernomen van enige reactie der bevolkingsgroep, waarop de verklaring direct betrekking heeft: De Papoea's van Nieuw-Guinea.

Nu is de heer Markus Kaisiepo op het ogenblik wel een der voornaamste Papoea's in het Nederlandse deel van dit eiland, een bezadigde, bijna tè bescheiden man van grote intellectuele kracht en grote invloed. Hij aarzelde niet zijn mening over de verklaring kenbaar te maken, toen wij hem ernaar vroegen.

„Ik voelde mij buitengewoon 'senang' — gelukkig — toen ik van de Australisch-Nederlandse verklaring uit de krant kennis nam", zo zei hij. „Ik zie de stap als het begin van een grote mate van samenwerking op economisch, sociaal en cultureel gebied. Er is een brug geslagen tussen het Oostelijke en het Westelijke deel van dit eiland en Australië en Nederland doen er goed aan de pijlers hiervan te beschermen.

Ik geloof niet dat de verklaring als „show" bedoeld is voor het internationale forum, daarvoor ben ik te zeer doordrongen van de goede bedoelingen van Nederland.

Natuurlijk, er zijn verschillen, en de samenwerking en coördinatie van dingen zal vaak niet eenvoudig zijn. Maar wij, Papoea's van West Nieuw-Guinea, staan nu niet meer alleen. Wij voelen ons nu vereend te zijn met onze broeders in het Australische deel en dat is goed. Als de onderscheiden regeringen erin slagen ons, die eigenlijk één volk zijn, te verenigen en hogere levenswaarden te brengen, scheppen zij zich een hecht en sterk front dat tegen alle huidige èn toekomstige moeilijkheden opgewassen is".

Dat zei Markus Kaisiepo, een Papoea. Zijn woorden bewijzen, dat hij de gezamenlijke verklaring zeer goed naar haar intrinsieke waarde heeft weten te beoordelen. Hollandia, december 1957.

STICHTINGSMEDEDELINGEN

Op 25 november gaf de Stichting een avond in de Blauwe Zaal van het Beursgebouw te Rotterdam. De avond werd ingeleid door ons bestuurslid, de heer C. H. ter Laag, die een uiteenzetting gaf van doel en streven van de Stichting en de aanwezigen opwekte aan dit streven mede te werken.
Vervolgens sprak de heer F. H. van de Wetering over zijn ervaringen als leider van de Parlementaire Missie naar Nieuw-Guinea in augustus j.l., waarbij hij in het bijzonder wees op de grote veranderingen, die de nauwere aanraking met het westen voor land en volk heeft veroorzaakt.
De geheel gevulde zaal luisterde met gespannen aandacht. Na de pauze werden enige films vertoond, die een goede indruk gaven van „oud en nieuw" in Nederlands Nieuw-Guinea. Een inzameling ten behoeve van de leprozerie bij Sorong bracht f 140,— op.
Verder verleende onze Stichting haar medewerking door het beschikbaarstellen van films en filmstrips voor propaganda bijeenkomsten te Heemse, Oldenzaal, Hilversum, Rotterdam, Driebergen, Bergen (N.H.), Enschede, Dordrecht, Gemert, Leeuwarden, Delft en Bergentheim.

De „Wet op stichtingen", welke onlangs in werking is getreden bevat bepalingen, die het nodig maakten de statuten van onze stichting te herzien. De gewijzigde statuten, zoals die door de bestuursvergadering van 17 oktober 1957 werden vastgesteld vindt men in dit nummer afgedrukt.
De wet bepaalt: „Een stichting is een door een rechtshandeling in het leven geroepen rechtspersoon, welke geen leden kent . . .". Tot dusver hebben wij allen, die ons werk steunen met een jaarlijkse bijdrage, ingeschreven als *leden* van de Stichting, in feite — volgens de oude statuten — als *leden van het Comité*. Wij zullen nu de terminologie meer in overeenstemming brengen met de werkelijke toestand en voortaan spreken van *contribuanten*.
Tevens komt hiermee het *bewijs van lidmaatschap*, dat wij plachten uit te reiken, te vervallen.
Van de Statutenwijziging is gebruik gemaakt om in

STATUTEN VAN DE STICHTING HET NATIONAAL NIEUW-GUINEA COMITÉ
(gewijzigde statuten)

Artikel 1.

De Stichting is genaamd „Stichting Het Nationaal Nieuw-Guinea Comitè". Zij is gevestigd te 's-Gravenhage.

Artikel 2.

1. De stichting heeft ten doel:
   het verzamelen, bestuderen en doen bestuderen van gegevens, benevens het verspreiden van kennis omtrent Nieuw-Guinea, inzonderheid Nederlands-Nieuw-Guinea, zowel op cultureel als op economisch en hygiënisch gebied, het verlenen van materiële en morele steun op sociaal en cultureel gebied aan de inwoners van Nederlands-Nieuw-Guinea, alsmede het bevorderen van de gemeenschappelijke belangen van Nederland en Nederlands-Nieuw-Guinea.
2. Zij tracht dit doel te bereiken door:
   a. Het doen houden van lezingen in al dan niet openbare vergaderingen;
   b. het uitgeven van periodieken en andere geschriften;
   c. het verstrekken van inlichtingen en raad aan gegadigden voor een werkkring in Nieuw-Guinea;
   d. het bevorderen van het onderwijs over Nieuw-Guinea op de scholen in Nederland;
   en voorts door alle andere wettige middelen die aan het doel bevorderlijk zijn.
3. Bij het nastreven van haar doel gaat de stichting uit van de grondwettelijke status van Nederlands-Nieuw-Guinea als behorende tot het grondgebied van het Koninkrijk der Nederlanden. Zij onthoudt zich van politieke activiteit.

Artikel 3.

1. De middelen der stichting worden gevormd door periodieke en andere vrijwillige bijdragen, schenkingen, erfstellingen, legaten en toevallige baten.
2. Erfstellingen kunnen slechts worden aanvaard onder het voorrecht van boedelbeschrijving.

Artikel 4.

1. Het bestuur der stichting bestaat uit tenminste zeven leden, te weten uit een voorzitter, een vice-voorzitter, een secretaris, een penningmeester en tenminste drie gewone leden.
2. Het bestuur bepaalt het aantal bestuursleden.
3. Indien het bestuur te eniger tijd uit minder dan zeven leden bestaat, behoudt het de bevoegdheid bestuursleden te benoemen.

Artikel 5.

De voorzitter en de secretaris vertegenwoordigen de stichting in en buiten rechte. Bij ontstentenis van één van hen beiden — van welke ontstentenis tegenover derden niet behoeft te blijken — treedt voor ieder van hen een ander bestuurslid in de plaats.

Artikel 6.

1. Voor zover in deze statuten niet anders is bepaald, worden alle besluiten van het bestuur genomen met volstrekte meerderheid van stemmen van alle zittinghebbende bestuursleden.
2. Blanco stemmen of stemmen van onwaarde worden geacht niet te zijn uitgebracht.
3. Over zaken wordt mondeling gestemd, over personen met gesloten niet ondertekende briefjes.
4. Staken de stemmen over enig voorstel betreffende zaken, dan wordt dit voorstel geacht te zijn verworpen. Bij staking van stemmen over personen beslist het lot.

Artikel 7.

1. Leden van het bestuur kunnen te allen tijde bij met reden omkleed bestuursbesluit worden geschorst en ontslagen.
2. In geval van vacatures in het bestuur kan daarin door de overblijvende bestuursleden worden voorzien, tenzij een vacature ontstaat door het aftreden van een bestuurslid als bedoeld in artikel 8, lid 4., in welk geval diens opvolger, c.q. waarnemer, deze plaats automatisch inneemt.

Artikel 8.

1. Het bestuur kan voor de behartiging van de belangen der stichting in Nederland, Nederlands-Nieuw-Guinea of elders, een deel van zijn taak en bevoegdheden delegeren aan door het bestuur te benoemen:
   a. regionale besturen, die hun arbeidsveld vinden in een afgebakend rayon of in een zeer grote stad;
   b. plaatselijke besturen, die hun arbeidsveld vinden in een bepaalde plaats en eventueel in de nabijheid gelegen gemeenten, al welke besturen hun taak volbrengen onder verantwoordelijkheid van het stichtingsbestuur.
2. Bij benoeming van een regionaal bestuur worden reeds bestaande of nog te benoemen plaatselijke besturen, werkende binnen het grensgebied van een regionaal bestuur, onder leiding gesteld van laatstgenoemd bestuur, hetwelk verantwoordelijk is tegenover het stichtingsbestuur voor het door plaatselijke besturen gevoerde beleid.
3. Plaatselijke besturen, werkzaam in een rayon, waar een regionaal bestuur ontbreekt, zijn rechtstreeks verantwoordelijk tegenover het stichtingsbestuur.
4. De voorzitters van regionale besturen in Nederland, zijn gedurende de tijd, dat zij het voorzitterschap bekleden, tevens lid van het stichtingsbestuur.
5. De verhouding van de regionale besturen tot het bestuur en die van de binnen het grensgebied van een regionaal bestuur werkzame plaatselijke besturen tot dat regionaal bestuur, worden bij huishoudelijk reglement geregeld.

Artikel 9.

1. Bezoldigde krachten werkzaam bij het stichtingsbestuur, de regionale of plaatselijke besturen, worden aangesteld door het bestuur, dat hun arbeidsvoorwaarden regelt.
2. Indien en voor zover zij dit wensen, kunnen leden van het bestuur, van de regionale en van de plaatselijke besturen aanspraak maken op kostenvergoeding.

Artikel 10.

1. Het boekjaar der stichting is het kalenderjaar.
2. Binnen drie maanden na afloop van ieder boekjaar worden door het bestuur de jaarstukken over het afgelopen boekjaar vastgesteld.

Artikel 11.

1. Het bestuur is bevoegd in een speciaal daartoe bijeen te roepen vergadering met tenminste twee derde der uitgebrachte stemmen wijzigingen in deze statuten aan te brengen.
2. In de oproeping voor zodanige vergadering, welke door de voorzitter tenminste zeven dagen tevoren per brief aan de bestuursleden moet zijn toegezonden, dient het ontwerp van de statutenwijziging te zijn opgenomen.
3. De wijziging moet bij notariële actie worden vastgelegd.

Artikel 12.

1. Indien de meerderheid van de in het bestuur zitting hebbende leden hiertoe schriftelijk de wens te kennen geeft is het bestuur bevoegd in een speciaal daartoe bijeen te roepen vergadering met tenminste twee derde der uitgebrachte stemmen tot opheffing van de stichting te besluiten.
2. In de oproeping voor zodanige vergadering, welke door de voorzitter, ten minste zeven dagen tevoren per aangetekende brief aan de bestuursleden moet zijn toegezonden, dient het voorstel tot opheffing te worden medegedeeld.
3. Indien tot opheffing van de stichting wordt besloten, zal de vereffening harer zaken geschieden door het bestuur. Het eventueel batig saldo der stichting moet, voor zover het verkregen is uit Rijkssubsidie, in 's Rijkskas worden gestort en voor het resterende gedeelte worden uitgekeerd aan een stichting of een vereniging, welker doeleinden zo veel mogelijk overeenstemmen met het doel der stichting.
4. Bij het besluit tot opheffing moet worden bepaald, aan welke stichting of vereniging het in het vorige lid bedoelde restant van het batig saldo zal worden uitgekeerd.

Artikel 13.

Het bestuur is bevoegd nadere bepalingen vast te stellen bij een huishoudelijk reglement, hetwelk geen bepalingen mag bevatten in strijd met deze statuten.

---

de naam van de Stichting een letter te veranderen. De schrijfwijze *Nieuw-Guinee*, die wij nog slechts in de naam handhaafden, maar die overigens geheel in onbruik is geraakt, vervingen wij door de officiële: *Nieuw-Guinea*.

Voor schooldienst zie pag. 22.

Duizenden kilometers van het moederland...

Hoe ver ook van al het oude en vertrouwde verwijderd, één echt vaderlands genoegen kent de noeste Nederlandse pionier in Nieuw Guinea tòch: De koele lafenis van een goed glas

Heineken's Bier

BOTENBOUW en
CONSTRUCTIES in
ALUMINIUM en
REINFORCED PLASTIC

Fa. MULDER & RIJKE
Postbus 48 IJMUIDEN Tel. 4308

De mythe is het klassieke verhaal van Vulcanus en het vuur.
De mens was verwonderd (en angstig) om alle verschijnselen, die hij niet bevatten kon. Hij maakte zelf de mythe om te verklaren wat hij niet begreep: de geheimzinnige krachten, die vuur en beweging veroorzaakten.
De werkelijkheid - de hedendaagse werkelijkheid - is anders, want al kan de nietige mens de krachten der natuur niet verklaren, hij kan die wel op ingenieuze, logische en verklaarbare wijze dienstbaar maken aan zich zelf en aan de vooruitgang.

HEEMAF draagt tot dit dienstbaarmaken het zijne bij. In HEEMAF'S elektrische machines en apparaten is de klassieke mythe een sterk hedendaagse werkelijkheid geworden.

HEEMAF

HEEMAF
HENGELO (O.)
Fabriek van *elektrische*
MACHINES en APPARATEN

De Eerste Groenten- en Fruitcentrale „Manokwari"

Famindiweg 10
MANOKWARI

Levering van :
Verse groenten, fruit, vlees, eieren enz.
aan vele instanties, o.a.
Ziekenhuizen,
Schepen,
Marine Luchtvaart Dienst,
Particulieren

Groentetuinen te bezichtigen op de vlakten van :
Ajamboeri, Manggoapi, en Pasir-Poetih
Allen gelegen in de buurt van Manokwari

Diepvries-installatie aanwezig

BELEEFD AANBEVELEND : WED. M. V. UNGERMANN, ZONEN EN COERT

N.V. PACIFIC IMPORT MAATSCHAPPIJ (P.I.M.)

HOOFDKANTOOR TE AMSTERDAM

Algemene importeurs in Nederlands-Nieuw-Guinea

Eigen vestigingen te :

HOLLANDIA MANOKWARI MERAUKE

N.K.F.
DELFT

met papier
geïsoleerde kabels
voor zwakstroom
en sterkstroom

koperdraad en
koperdraadkabel

kabelgarnituren

vulmassa en olie

N.V. NEDERLANDSCHE KABELFABRIEK

VAN LEEUWEN
BUIZEN
ZWIJNDRECHT
TEL. 0-1850-7541 (10 LIJNEN)
TELEX ROTTERDAM 22176

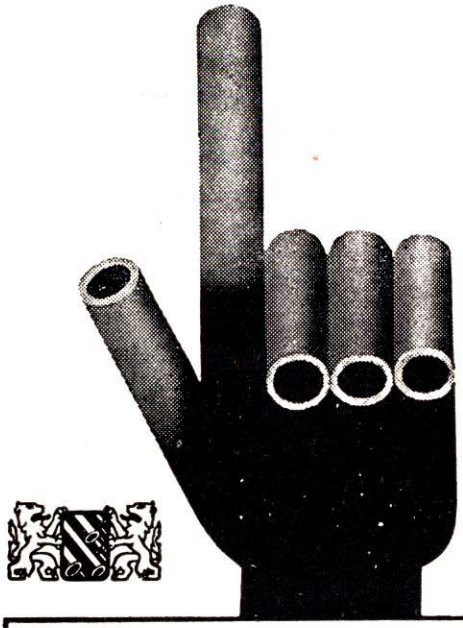

Hand over hand door 't hele land

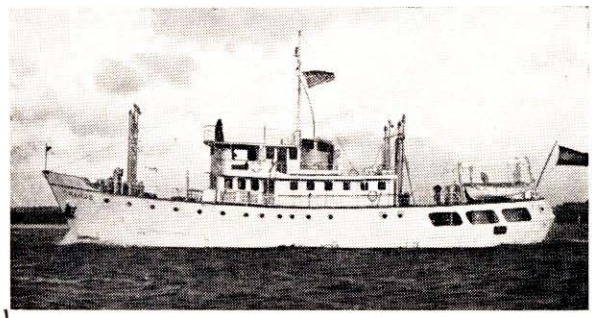

TOURNEEVAARTUIG M.S. „ORANJE"

Afm. 32.30 x 7.04 x 4.27 m.
312.33 BRT., 146.32 NRT.

uitgerust met 2 Kromhoutmotoren van 120 PK. type 3 H 3, voor voortbeweging; 2 Kromhoutmotoren, resp. van 30 en 40 PK. voor opwekking elektrische energie, gebouwd door de N.V. Scheepsbouwwerf „De Hoop", Neder-Hardinxveld. Vertrokken van Rotterdam, 6 december j.l.; na een reis via het Panamakanaal 15 februari in Hollandia aangekomen.

Uitgebracht
door

REDERIJ GEBR.
WIJSMULLER N.V.
BAARN

Telef. K 2954—3741 — Tel.adres: REDWIJS

n+d

transportabele luchtcompressoren geheel luchtgekoeld

Atlas Copco

23 modellen
capaciteit van
1 tot 16 m³/min.
electrische- of
diesel aandrijving.

Vraag voor uitvoerige gegevens
prospektus H. 810 aan:

ATLAS COPCO HOLLAND N.V.

Breevaartstraat 48 - Rotterdam
Postbus 6056 - Tel. 35191
Portco afdeling.

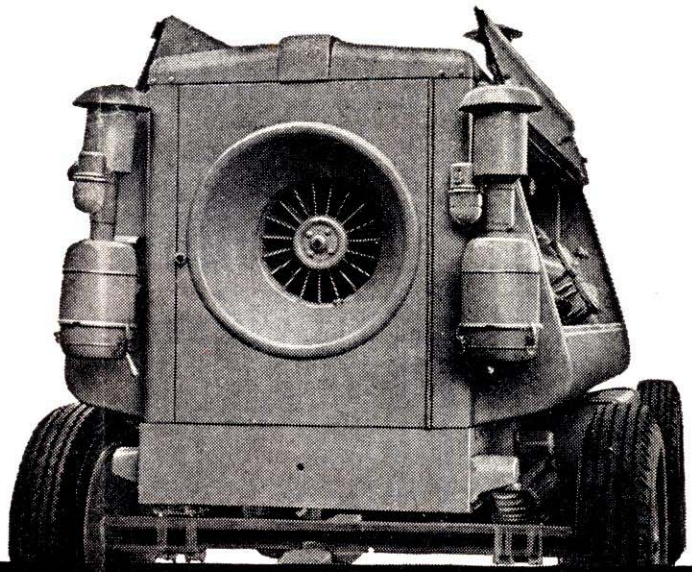

Atlas Copco

Fabrikanten van stationnaire-, transportabele luchtcompressoren, laadwagens, verfspuitinstallaties, boorhamers, sloophamers, damwandhamers en andere pneumatische gereedschappen.

NAAMLOZE VENNOOTSCHAP

AMSTERDAMSE BALLAST MAATSCHAPPIJ

Hoofdkantoor:
Prins Hendrikkade 133-134 – Amsterdam-C.

Dé aannemingsfirma op elk gebied

Kantoren in Nieuw-Guinea:
Hollandia,
Biak,
Manokwari

Voor deze

en duizend-en-een

andere doeleinden

Perkins DIESELMOTOREN

Licht gewicht
Geringe afmetingen
Economisch in gebruik

Het merk met een wereldomvattende service

MIJLWEG 85
TEL. 01850-9641
DORDRECHT

KEMPER & VAN TWIST DIESEL N.V.

N.V. ALGIN

Veterinair Pharmaceutische Producten
Laan van Meerdervoort 277
's-Gravenhage

Antibiotica
Chemotherapeutica
Sera en Vaccins
Verpakte Geneesmiddelen
Veevoeder Supplementen
Dipvloeistoffen
Pharmaceutische Chemicaliën
Reagentia
Praktijk kleding
Praktijk apparatuur
Laboratorium apparatuur
Apparatuur voor K.I.

ADVIEZEN

SANDEMAN

PORT & SHERRY

"You'll like it"

Alleenverkoop voor Nederland
FRANS VERBUNT EN Co., TILBURG.
Levering uitsluitend via wederverkopers

1838

Het ontwerpen, zetten en drukken van Uw drukwerk is bij ons in goede handen. Wij hebben ons bedrijf in de loop der jaren gespecialiseerd in het drukken van periodieken en handelsdrukwerk. Zowel week- als maandbladen worden door ons punctueel verzorgd. Ons productieapparaat staat borg voor een vlotte aflevering van Uw orders. Wanneer U behoefte heeft aan goed drukwerk, dan zullen wij het zeer op prijs stellen, ons machinepark en onze vakbekwaamheid voor U te mogen inschakelen.

C. Blommendaal n.v.

RIJNSTRAAT 9 - DEN HAAG

VERKOOPASSOCIATIE ENCI-CEMIJ N.V. AMSTERDAM

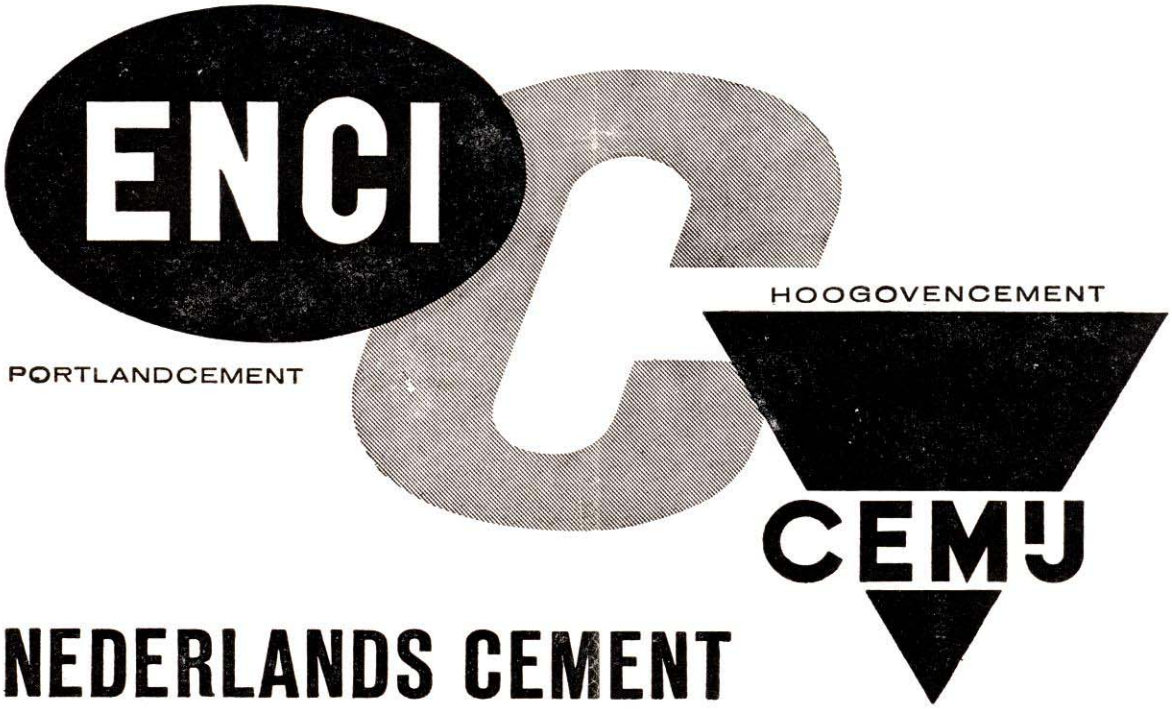

NEDERLANDS CEMENT

PUROL

Balsem en Poeder

onmisbaar in de Tropen tegen Rode Hond, Eczema, Huidjeuk en alle andere huidongemakken, Transpiratie en na het bad.

DAMPO

verkoudheidsbalsem

Bij verkoudheden voor Vader, Moeder en Kind. Ook spit, spierpijn en rheumatische pijnen wrijft U weg met DAMPO.

MIJNHARDT

„In blijde verwachting"

Dit waardevolle boek (80 pagina's), geschreven door een bekende vrouwenspecialist, met vele nuttige en bemoedigende wenken voor vóór en ná de geboorte (alle intieme vragen worden hierin opgelost), ontvangt U

GRATIS

bij aankoop van een

BABYDERM Set

waarin voor kinderhuidverzorging
POEDER — ZALF — OLIE — ZEEP

MIJNHARDT

Tegen verstopping: Laxeertabletten. Tegen hoest: Hoestival-Siroop, Salmiaktabletten. Kinderhoest: Kinderhoestsiroop. Tegen pijnen van allerlei aard: Sanapirin-tabletten. Mugolin (Antimuggenolie). Medicinale Zepen.

Imp.: *„NIGIMY"* Hollandia, Sorong, Merauke, Manokwari, Biak, Seroei

Verhuizingen
naar en van
Nieuw-Guinea
in liftvans,
Bagage service,
Verpakking en
Verscheping van
automobielen
en koopmans-
goederen,
Assurantie,
Opslag.
Douane-
formaliteiten.

VAREKAMP
Internationale Expediteurs N.V.
AMSTERDAM - Tel. 44468 – 40898
HOLLAND

Expeditie- en Veembedrijf
NIEUWENHUIJS
HOLLANDIA HAVEN
NIEUW GUINEA

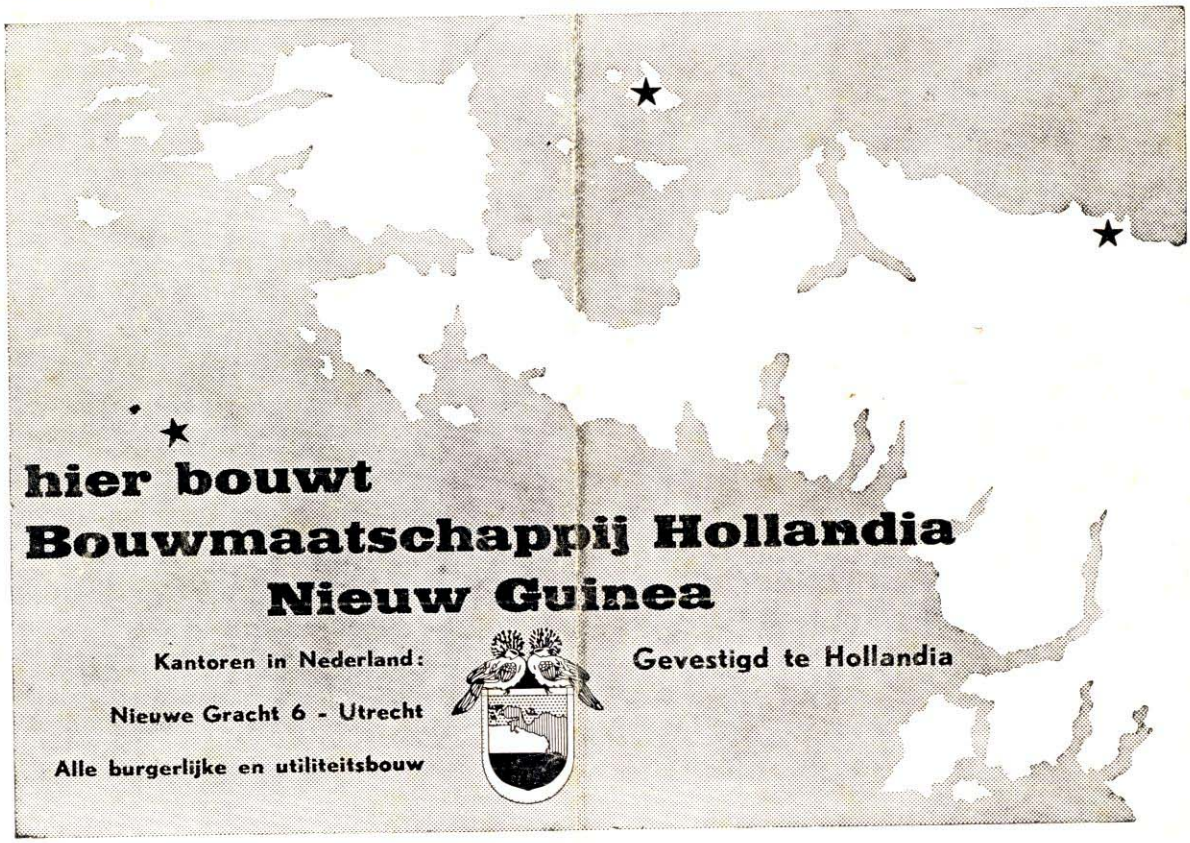

DRUK: C. BLOMMENDAAL - DEN HAAG